

T.C.
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**YAZILI ÇALIŞMALAR YAPTIRILARAK
ÖĞRENCİLERİN SÖZCÜK
DAĞARCIĞINI ZENGİNLEŞTİRME
UYGULAMALARI, ETKİNLİKLERİ VE
ÖLÇME DEĞERLENDİRMELERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Gökhan BAŞDAMAR

**Danışman
Prof. Dr. Mukim SAĞIR**

Erzincan 2010

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalının Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalında jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak Kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri

Prof. Dr. Mukim Sağır

Jüri

Yrd. Doç. Dr. Ali Çiçek

Jüri

Yrd. Doç. Dr. Faruk Gürbüz

Yukarıdaki imzalar, adı geçen öğretim üyelerine aittir. 05/07/2010

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Adem BAŞBÜYÜK
Enstitü Müdürü

ÖZET

Sözcük öğretimi çalışmaları Türkçe dersinin en temel ve en önemli çalışmalarındandır. Ortalama yaşam süresi ile karşılaştırıldığında çok önemli bir süreyi içermiyor gibi görünen ilköğretim çağı, her konuda bireyin hayatına temel oluşturduğu için son derece önemlidir. Bu bağlamda bu çağın planlamasının yapılması da çok büyük özen gerektirmektedir. Sözcük dağarcığının bireyin iletişimini, kendini ifade etmesini ve dolayısıyla yaşamını etkilediğini düşündüğümüzde bu konudaki öğretimin de önemsenmesi ve planlanmasının özenle yapılması gerektiğini görürüz.

Bu çalışmada ilköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme ile ilgili kazanımlara, bu kazanımlara bağlı olarak öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlik örneklerine, bu etkinliklerde yer alan sözcüklerin sınıflara ayrılmış sayılarına yer verilmiştir. Belirlenen sözcükler kökenlerine göre sınıflandırılmış ve ilköğretim Türkçe dersi öğretim programında yer alan temalara göre tekrar gruplandırılmıştır. Öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerdeki sözcüklerden oluşturulmuş - öğrenci çalışma kitaplarında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirmeye yönelik etkinlikler tarzında – özgün etkinlikler hazırlanmıştır. Bu etkinlikler Tokat ili Pazar ilçesinde yer alan 6 ilköğretim okulunda toplam 240 öğrenciye uygulanmış ve ölçme – değerlendirmeye tabi tutulmuştur

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Sözcük dağarcığı, birey, anlamlandırma, Türkçe dersi

ABSTRACT

Vocabulary development activities are one of the most important and main part of Turkish lessons. Primary schools is very important for every person; because this priod's learn is fundamental for person's life.

So, while we are planning this period, must be very carefull. Vocabulary effects person's communication and express themselves. Because of that, vocabulary effects person's life. If we consider that, we will understand vocabulary study plan's importance. Words are not a phrase, they are meaning, too. This meaning is not only understanding the words. It is understanding the world and environment. If a child learn many words, she/he will express herself/himself more easily. Vocabulary allows perceiving life differently. Known each different word improves our memory. Vocabulary is not only about main language. It is about our life.

This study includes vocabulary activities's acquisition, vocabulary's activities and the words which founded in vocabulary activities in Turkish lesson books (In primary schools 6th,7th,8th class). Twelve activities were created from the words which founded in vocabulary activities in Turkish lesson books(In primary schools 6th,7th class). Twelve activities were administered to 240 students (7th, 8th class) in Pazar/Tokat. This twelve activities were brought to light us, about which kind of words were learn and which kind of words weren't learn by the students. And these results were shown on the chart.

KEY WORDS: Vocabulary, person ,meaning, Turkish lesson.

İÇİNDEKİLER

1. Giriş	1
1.1. Problemin Durumu	7
1.2. Araştırmanın Amacı	8
1.3. Araştırmanın Önemi	10
1.4. Varsayımlar	11
1.5. Sınırlılıklar	12
1.6. Tanımlar	12
2. İnceleme	13
2.1. İlköğretim Türkçe Dersi (6.7.8. Sınıflar) Öğretim Programı Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirmeye Yönelik Kazanımlar	17
2.2. Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirmeye Yönelik Etkinlik Örnekler	20
2.2.1. Öğrenciyi Doğrudan Sözlüğe Yönlendiren Etkinlikler	23
2.2.2. Sözcük Anlamlarının Tahmin Edilmesine Yönelik Etkinlikler	28
2.2.3. Sözcüklerin Etkinliklerde Verilen Sözcük Anlamlarıyla Eşleştirilmesine Yönelik Etkinlikler	37
2.2.4. Sözcüklerin Cümlelerdeki Uygun Boşluklara Yerleştirilmesine Yönelik Etkinlikler	45
2.2.5. Bulmaca Veya Oyun Şeklinde Hazırlanmış Etkinlikler	50
2.2.6. Kavramların Çağrıştırdığı Sözcüklere Yönelik Etkinlikler	56
2.2.7. Sözcüklerden Yola Çıkararak Metin Oluşturmaya Yönelik Etkinlikler ..	59
3. Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerinde Yer Alan Sözcüklerin Kökenlerine ve Temalara Göre Sayısal Dağılımı	64

3.1. Tablolar ve Yorumlar

Tablo.1. Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Sınıflara Göre Sayısal Dağılımı	67
Tablo.2. Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerine Göre Sayısal Dağılımı	68
Tablo.3. Türkçe Dersi 6. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerine Göre Sayısal Dağılımı	70
Tablo.4. Türkçe Dersi 6. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Temalara Göre Sayısal Dağılımı	71
Tablo.5. Türkçe Dersi 6. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin Atatürkçülük Temasına Göre Sayısal Dağılımı.....	72
Tablo.6. Türkçe Dersi 6. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin Bilişim ve Teknoloji Temasına Göre Sayısal Dağılımı.....	73
Tablo.7. Türkçe Dersi 6. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin Doğa ve Evren Temasına Göre Sayısal Dağılımı	74
Tablo.8. Türkçe Dersi 6. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin Kişisel Gelişim Temasına Göre Sayısal Dağılımı	75
Tablo.9. Türkçe Dersi 6. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin Okuma Kültürü Temasına Göre Sayısal Dağılımı.....	76
Tablo.10. Türkçe Dersi 6. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin Sevgi Temasına Göre Sayısal Dağılımı	77

Tablo.11. Türkçe Dersi 7. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerine Göre Sayısal Dağılımı.....	78
Tablo.12. Türkçe Dersi 7. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Temalara Göre Sayısal Dağılımı	79
Tablo.13. Türkçe Dersi 7. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin Aışkanlıklar Temasına Göre Sayısal Dağılımı	80
Tablo.14. Türkçe Dersi 7. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin Atatürkçülük Temasına Göre Sayısal Dağılımı	81
Tablo.15. Türkçe Dersi 7. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin Doğa ve Evren Temasına Göre Sayısal Dağılımı	82
Tablo.16. Türkçe Dersi 7. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin Duyular ve Hayaller Temasına Göre Sayısal Dağılımı	83
Tablo.17. Türkçe Dersi 7. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin Hak ve Özgürlükler Temasına Göre Sayısal Dağılımı.....	84
Tablo.18. Türkçe Dersi 7. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin Milli Kültür Temasına Göre Sayısal Dağılımı.....	85
Tablo.19. Türkçe Dersi 8. Sınıf Öğrenci Çalışma Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerine Sayısal Dağılımı	86

Tablo.20. Türkçe Dersi 8. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Temalara Göre Sayısal Dağılımı	87
Tablo.21. Türkçe Dersi 8. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin Atatürkçülük Temasına Göre Sayısal Dağılımı	88
Tablo.22. Türkçe Dersi 8. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin İletişim Temasına Göre Sayısal Dağılımı	89
Tablo.23. Türkçe Dersi 8. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin Kavramlar ve Çağrışımlar Temasına Göre Sayısal Dağılımı	90
Tablo.24. Türkçe Dersi 8. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin Kişisel Gelişim Temasına Göre Sayısal Dağılımı	91
Tablo.25. Türkçe Dersi 8. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin Milli Kültür Temasına Göre Sayısal Dağılımı	92
Tablo.26. Türkçe Dersi 8. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerinin Toplum Hayatı Temasına Göre Sayısal Dağılımı	93

4. Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Ölçme – Değerlendirmesine İlişkin Sonuçlar.....94

4.1. Tablolar ve Yorumlar

Tablo.27. Türkçe Dersi 6. ve 7. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Öğrencilerce Doğru Kullanımının Sayısal Dağılımı	98
--	-----------

Tablo.28. Türkçe Dersi 6. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Öğrencilerce Doğru Kullanımının Kökenlerine Göre Sayısal Dağılım.....	99
Tablo.29. Türkçe Dersi 7. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Öğrencilerce Doğru Kullanımının Kökenlerine Göre Sayısal Dağılımı	101
Tablo.30. Türkçe Dersi 6. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Öğrencilerce Doğru Kullanımının Temalara Göre Sayısal Dağılımı	103
Tablo. 31. Türkçe Dersi 7. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Öğrencilerce Doğru Kullanımının Temalara Göre Sayısal Dağılımı	105
Tablo. 32. Türkçe Dersi 6. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Uygulama Etkinliklerinin Türüne Göre Öğrencilerce Doğru Kullanımının Sayısal Dağılımı	107
Tablo.33. Türkçe Dersi 7. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Uygulama Etkinliklerinin Türüne Göre Öğrencilerce Doğru Kullanımının Sayısal Dağılımı	110
5. Bulgular	112
6. Öneriler	114
7. Kaynakça	118
8. Ekler	
Tokat Valiliği İzin Belgesi	121
Tokat İl Millî Eğitim Müdürlüğü İzin Belgesi	122
Öğrencilere Uygulanan Etkinlikler	123

TEŐEKKÖR

Yaőamının her anında ve alanında olduđu gibi yűksek lisans űđrenimim sırasında da varlıklarını ve desteklerini hep yanımda hissettiđim aileme, Erzincan Ŭniversitesi Sosyal Bilimler Enstitűsű Tűrkçe Eđitimi Bűlűműndeki çok deđerli hocalarıma, tezin űlme - deđerlendirmesi konusunda bana yardımcı olan Pazar ilçesinin deđerli Tűrke űđretmenlerine ve yűksek lisans çalıőmam konusunda bana yol gűsteren, fikirleri, tecrűbesi ve anlayıőı ile bűyűk destek sađlayan danıőman hocam Sayın Prof. Dr. Mukim SAĐIR'a (Erzincan Ŭniversitesi Eđitim Fakűltesi) teőekkűrlerimi sunarım.

Gűkhan BAŐDAMAR
Erzincan, Temmuz 2010

1. GİRİŞ

“Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan ve bütün öğrenme faaliyetlerinde anahtar rol oynayan doğal bir araçtır. Dil edinimi ve eğitimi belli bir süreç içinde gelişir. Bireylerin öğrenmeye ve öğrendiklerini birleştirmeye olan doğal eğilimi, uygun yöntem ve teknikler kullanıldığında geliştirilebilir” (İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı Kitabı, 2006: 2). İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı Kitabı’nda yapılan dil tanımlamasında dikkat edilmesi gereken nokta dil ediniminin ve eğitiminin süreç içerisinde, uygun yöntem ve teknikler kullanılarak geliştiğidir. Bu tanım dil edinimi konusunda sürecin çok hassas bir şekilde planlanmasının, yöntem ve tekniklerin çok hassas bir şekilde hazırlanmasının önemini gözler önüne sermektedir.

“Dil, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünde ortak olan ögeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü ve gelişmiş bir dizgedir” (Aksan, 1977: 55).

Dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyü bir varlıktır. O gerek insan, gerek toplum, gerekse insan ve toplumdaki ayrı düşünülemez olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgili bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur. (Aksan, 2000: 11). “Dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş bir müessesedir” (Ergin, 2002: 3).

Aksan, tanımlamalarında dilin çok boyutlu ve çok yönlü olmasına vurgu yaparak, dili insanla bütünleşmiş büyü bir kurum olarak nitelemiştir. Aynı şekilde Muammer Ergin de dilin sistemli, seslerden örülmüş bir müessese olduğunu belirtmiştir. Şüphesiz ki tanımlamalarda “kurum ve müessese” sözcükleri bilinçsiz

olarak yer almamaktadır. Bu sözcükler dilin karmaşık; ancak bu karmaşıklığa rağmen etkileyici bir şekilde işleyen düzenini işaret etmektedir.

“Dil, ferde cemiyetin bağışladığı en büyük miras ve donatımdır”(Kaplan, 2001: 35). “Dil, duygu ve düşüncüyü insana aktaran bir vasıta olduğu için, insan topluluklarını bir yığın ve kitle olmaktan kurtararak aralarında "duygu ve düşünce birliği" olan cemiyet, yani "millet" hâline getirir” (Kaplan, 1996: 35). Kaplan, tanımlamalarında dilin insanlığa katkıları üzerinde durmuştur. Ona göre dil toplulukların bir arada bulunmasına anlam katar, birlik duygusunu geliştirir ve toplulukları millet haline getirir.

“Dil, bir anlaşma vasıtası olmaktan öte, iç dünyamızın dış dünyaya açıldığı bir kapıdır. Dil, sağlıklı bireylerin yetişmesinde, sağlıklı toplumların, milletlerin ve köklü bir kültürün oluşmasında, korunmasında ve gelecek kuşaklara aktarılmasında tek vasıta.” (Ünal, 2002: 1–2). “Dil, düşünce ve duyguları anlatmada ve öğrenmede; algılananları, deneyimleri, bilgileri aktarmada; soru sormak, emir vermek, istekte bulunmak gibi işlevleri gerçekleştirmede kullanılan araçtır.” (Alpöge, 1991: 64). Alpöge ve Ünal tanımlamalarında dilin iç dünyamızı yansıtmadaki, duygu ve düşüncelerimizi aktarmadaki rolü üzerinde durmuşlardır. Tanımlara göre dil, insanın dış dünyaya açılmasında bir araçtır.

“Dil sadece kültürü taşıyan bir unsur değil aynı zamanda kültürün oluşmasını sağlayan yapısı ve oluşmasındaki büyü çözülememiş, oksijen gibi göremediğimiz fakat onsuz da yapamadığımız bir varlıktır.” (Yalçın, 2002: 15). Yalçın, dilin ortaya çıkışındaki büyüleyici gizeme vurgu yaparak, onu insanın var oluşunun vazgeçilmez noktasına yükseltmiştir.

“Dil yetisi birçok alana açılır: hem fiziksel, fizyolojik ve anlalsal niteliktedir hem de bireysel ve toplumsal özelliklidir. Buna karşılık dil, kendi başına bir bütündür, bir sınıflandırma ilkesidir” (Saussure, çev. Berke Vardar, 1985: 12).

Özcan Demirel dil tanımlamalarında ortak olan temel öğeleri şöyle sıralamıştır.

- “1- Dil, bir sistemdir.
- 2- Dil, seslerden oluşur.
- 3- Dil, bir iletişim aracıdır.
- 4- Dil bir düşünme aracıdır.
- 5- Dil insanların oluşturduğu toplumlarda kullanılır” (1990:3–4).

Tanımlarda görüldüğü gibi dilin tanımı konusunda farklı görüşler söz konusudur. Birleşilen ortak nokta dilin iletişim ve anlaşma konusundaki önemidir. Dilin tüm öğrenme faaliyetlerinde anahtar rol oynaması, duygu ve isteklerin başkalarına aktarılmasını sağlaması, toplulukları bir yığın, bir kitle olmaktan kurtarması insan yaşamındaki önemini gözler önüne sermektedir. Temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi olması ise, dilin belki de insanlığı oluşturan en önemli öge olduğunu düşündürür.

Dil, iletişim kurma, duygu aktarma ve öğrenme faaliyetlerine temel oluşturma işlevini belirli kurallar çerçevesinde gerçekleştirir. Bu kuralların en önemlisi “anlam birliği”dir. Seslerin iletişime, duygu aktarımına, öğrenme faaliyetine dönüşebilmesi için kişilerin zihninde aynı kavramları karşılayacak şekilde yer alması gerekir. Bu noktada konuşulan dili anlamlı hâle getiren “sözcük” kavramının önemi ortaya çıkmaktadır. Dilin tanımı yapılırken açık açık söylenmese de “anlam ve belirli kurallar çerçevesinde “ gibi ifadelerin içinde sözcük ve dolayısıyla cümle bulunur. Sözcük belki de dil denilince ilk akla gelen kavramdır. Sözcük dildeki en küçük anlamlı yapı birimidir ve var olan dil edinimini işlevsel hâle getirir. Anlamı da yanına alan dil, duygu aktarır, iletişim kurar ve öğrenme faaliyetlerine temel teşkil eder.

Dilin sosyal ve toplumsal işlevlerini yerine getirebilmesi için öncelikle bireyin fiziksel anlamda dil yetisini kazanacak donanımlarla dünyaya gelmesi gerekmektedir.“...Gelişimi etkileyen temel faktörleri ise kalıtım, çevre, ana-babanın

çocuk yetiştirme tarzları, ailenin parçalanması, çocukların doğuş sırası, hormonlar olarak sıralayabiliriz. Dil gelişiminin en önemli değişkeni ise işitme olgusudur. Sağır bebeklerin konuşma becerilerinin olmadığını bilmekteyiz (Aydın, 2004: 122). Dil gelişiminde bireysel farklılıklar da söz konusudur. Her bireyin dil gelişimi aynı düzey ve hızda gerçekleşmez. Sağlıklı bir dil gelişimi bir bakıma sağlıklı bir zihinsel gelişimin de işaretidir. Dil gelişimi bu bakımdan çocuğun zihinsel ve sosyal gelişimi açısından denge unsuru durumundadır. Fiziksel ve zihinsel yönden eksikliği olmayan birey dil edinimini kazanabilecek çağa geldiğinde çevresinden duyduğu ve zihnine yerleştirebildiği anlamlı yapı birimlerini, kavramları karşılama, iletişim kurma gibi amaçlara dönük olarak kullanacaktır. Bir bebek söylediği ilk sözcükten farklı ikinci bir sözcük söylediğinde ortaya kendi adına yeni bir kavram çıkarmış olur. Bu kavram “sözcük dağarcığı”dır. Bu bebek artık sözcük dağarcığına, sözcük hazinesine sahiptir ve bu hazine iki sözcükten oluşur. Kendini artık iki sözcük ile ifade edebilecektir. Dış dünyadan duyduğu anlamlı ses birlikleri ile bu hazine giderek zenginleşecektir. Yapılan çalışmalara göre, çocuğun sözcük dağarcığı gelişimini; kalıtım, çevre, zekâ, cinsiyet, sağlık, sosyoekonomik düzey, okulöncesi eğitimi, kardeş sayısı, doğum sırası, aile, televizyon, kitaplar gibi pek çok faktör etkilemektedir. Çocukların dil öğrenmesi dereceli bir şekilde gelişir. İlk ağlama ve anlamsız seslerle başlayan bu uzun süreç, hecelerin ve sözcüklerin ardı ardına kullanılması ile oluşan cümleler dönemi ile devam eder. Büyüdükçe, yaşantı ve deneyimleri arttıkça sözcük dağarcıkları da gelişir (İpek, 2006: 1–56). Bir kişinin kazandığı sözcüklerin hepsine sözcük dağarcığı denir. Çocuklar sözcükleri kendi çevresinin, yaşamının etkisi altında kazanır; başka deyişle çocuğun dili çevresinin dilidir (Akt. Sağır, 2002: 44).

Araştırmalara göre kişinin kelime hazinesi iki katmandan oluşmaktadır. İlk katman edilgin (pasif) olan katmandır. Bu katmanı oluşturan kelimelere işitme ve okuma kelimeleri denir. Bu kelimeler kişinin sözün gelişinden, bağlamından anlamlandırabildiği, tanıyabildiği kelimelerdir. İkinci katman ise etkin (aktif) olan katmandır. Bu katmanı oluşturan kelimelere ise yazma ve konuşma kelimeleri denir. Anlamını bildiğimiz, yerli yerinde kullandığımız kelimeler etkin kelimelerdir.

Kişinin edilgin kelime hazinesi her zaman etkin kelime hazinesinden daha zengindir(Sezer ve diğerleri, 1991: 214).

Çocuklarda ilk yıllarda pasif kelime hazinesi aktif kelime hazinesinden daha geniştir. İlerleyen yıllarda çocuğun biyolojik ve sosyolojik gelişimiyle birlikte aktif kelime hazinesi zenginleşmeye başlar. İşittiğimiz, anlamını sözlükten bulduğumuz, okuduğumuz bir kelimeyi konuşma ve yazma sırasında hatırlayamayabilir, doğru kullanamayabiliriz. Öğrenciden ilk defa işittiği bir kelimeyi de doğru olarak kullanmasını beklemek yanlış olur (Alperen, 2001: 41).

Sözcük hazinesinin durumu kişinin sosyal hayatını da etkileyecektir. Gelişim sürecinde sözcük hazinesi doğru ve planlı oluşturulmuşsa, kişi kendini ifade etmede, çevreyi algılamada, kendine güven kazanmada o denli başarılı olacaktır. Kendini rahat ifade eden, başkalarını ve okuduklarını rahatlıkla anlayan bireyin düşünce dünyası gelişecek, fikirleri zenginleşecek, bilgi birikimi artacak ve başkalarını anlamak, değişik bilgiler içeren yazılar okumak konusunda istekli hale gelebilecektir. Bunun aksine okuduklarını anlayamayan, kendini rahat ifade edemeyen, dünyası hakkında fikir geliştiremeyen birey içine kapanabilecek, böylece kişide kendine güven sorunu ortaya çıkabilecektir. Konuştuğunda çevresi tarafından dikkatle dinlenen bir birey ile konuşmaktan çekinen bir bireyin kendine olan saygısı ve özgüveni arasında önemli farklar olacağı kesindir. Etkili konuşmanın temellerinde ise sözcük hazinesi ve bu hazinedeki sözcükleri yerinde kullanmanın bulunduğu bir gerçektir. Sözcükler dilin temel öğeleridir.

Bireyin sosyal yaşamının temelini oluşturan konuşma ve iletişim becerilerini kazanması açısından hiç şüphe yok ki okul yaşamı çok önemli bir dönemdir. Öz'e göre (2006: 2) ilköğretim okuluna yeni başlayan çocuk ana dilini, konuşmayı, dinlemeyi ve anlamayı ailesi içinde ve çevresinde bir ölçüde öğrenmiştir. İlköğretimin birinci sınıfından başlayarak konuşma diline okuma ve yazma becerileri de eklenir. Ayrıca, ilköğretim sürecince, sözcük hazinesini zenginleştirir; dile hâkimiyetini geliştirir. Bu noktada sözcük hazinesini zenginleştirmek, dile

hâkimiyeti geliştirmek Türkçe dersi kapsamına girmektedir. Fakat dile hâkimiyet ve sözcük dağarcığı sadece Türkçe dersi ile sınırlandırılmaz. Bu bir okul ve eğitim politikası olmalı tüm derslerde bu konuya önem verilmelidir. Özellikle ilköğretimin birinci kademesinde derslerin çok büyük bir bölümünün tek öğretmen tarafından yürütüldüğü göz önüne alınırsa, Türkçe dersinde dil hâkimiyeti ve sözcük çalışmalarına özen gösterilirken, diğer derslerde dil hâkimiyeti, sözcüklerin yerli yerinde ve doğru kullanılması ilkeleri bir kenara bırakılıyorsa, gerekli kazanımların oluşması oldukça zor olacaktır. Öğretmenlerin de dili etkili kullanmayı bir yaşam biçimi hâline getirmesi zorunludur. Öğretmenler, öğrencilerine: “Ana dili etkili kullanmak bir ayrıcalıktır, bir üstün özelliktir.” anlayışını aşılmalı ve kendileri de bu konudaki en iyi örnekler olmalıdır. Hemen her dersin ayrı bir öğretmen tarafından yürütüldüğü ilköğretim ikinci kademe de ise Türkçe öğretmenlerinin dili etkili kullanma ve sözcük hazinesini geliştirme konusunda diğer şube öğretmenleri ile tam bir işbirliği içinde olması gerekmektedir ve bu bir zorunluluktur. Çünkü Türkçe öğretmeni bir sınıfa dil hâkimiyeti konusunda, ortalama haftalık beş saat çalışma yapabilmekte ve onların gelişimini de aynı oranda takip edebilmekte, düzeltebilmektedir. Ancak diğer şube öğretmenleri ile dil hâkimiyeti konusunda fikir alışverişinde bulunan, onlara varmak istedikleri hedefleri anlatan, hatta bu hedefleri birlikte belirleyen, onları da “Dili etkili kullanmak bir ayrıcalıktır, bir üstün özelliktir.” düşüncesine inandıran Türkçe öğretmeni, öğrencilerin dil edinimlerini beş saat değil haftada otuz saat gözlemleme ve düzeltme imkânı bulacak ve Türkçeyi etkili kullanma konusunu bir eğitim - öğretim politikası hâline getirmiş olacaktır. Tüm öğretmenlerin bu konudaki hassasiyetini gören öğrenciler Türkçeyi güzel kullanmaya daha istekli olacak ve onları örnek alacaklardır.

1.1. Problemin Durumu

Ana dil öğrenimini kişinin sosyal yaşamını derinden etkileyen çok hayati bir kazanım olarak düşündüğümüzde, bu dili öğrenmeyi ve istenilen ölçüde kullanmayı sağlayan sözcüklerin ve bu sözcüklerin öğretiminin ne kadar önemli olduğuna yönelik düşünceler zihnimizde belirmeye başlar. Dildeki en küçük anlamlı yapı olarak da tanımlanan sözcüğü, sadece bir ifade aracı olarak değil, bir anlamlandırma aracı olarak görmek gerekir. Bu anlamlandırma, kişinin karşısına sadece ana dil çerçevesinde de çıkmaz. Sözcükler yoluyla dünyayı anlamlandırma, çevreyi algılama ve bu çevrede bir yer edinebilme aracı olarak çıkar. Birey küçük yaşlardan başlayarak dünyasını ne kadar iyi algılar, bunu kişiliğine ve çevresine iyi yansıtabilirse geriye kalan yaşamında da kendini ifade etmesi ve bu ifade edişi yaşamına olumlu olarak yansıtması o derece kolay olacaktır.

Sözcük dağarcığı zenginliği, bireyin sadece, yazılı ve sözlü anlatımlarında çok sayıda farklı sözcüğe yer vermesiyle sınırlı değildir. Sözcük dağarcığı zenginliği, bireyin ana diline hâkimiyetinin, yaşama farklı ve geniş bakabildiğinin göstergesidir. Sahip olduğu dili kullanmaktan keyif alma ve bakış açısı zenginliği kazanma aracıdır. Hafızasında yer alan sözcüklerin belirli kurallar çerçevesinde yan yana gelmesi sayesinde çevresini anlayan, iletişim kuran ve kendini rahatça ifade eden birey özgüveni yüksek bir kişiliğe adaydır. Kişinin zihninde yer alan her farklı anlam ona kazandırılan bir başka bakış açısı olarak zihinsel gelişimine ve düşünce dünyasına katkı sağlayacaktır. Bu nedenle sözcük dağarcığı öğrenimini sadece ana dil alanına sıkıştırmak yanlış olacaktır. Sözcük öğrenimi bireyin tüm dünyasını etkileyen bir kazanımdır.

Birey, doğumundan itibaren yakın çevresi ile etkileşimi sonucunda ana diline ait sözcükleri ve ana dilinin bazı yapısal özelliklerini öğrenmeye başlar. Ancak bu edinim hayatın tabii akışı içerisinde gerçekleşen, temel iletişim becerileri ile sınırlı, çoğunlukla bilinçsiz ve plansızdır. İlerleyen yıllarda ilköğretim çağına gelen ve okul ile tanışan bireyin yaşam alanı genişler. Birey zamanının büyük bölümünü geçirdiği,

planlanmış ve sistemli bir yapının içine girer. Okul ortamında, duyduğu ve - okumaya başlamasıyla birlikte - tanıyabildiği birçok sözcük ile karşılaşır. Bireyin yaşam alanı ile birlikte sözcük alanı da genişler. Bu alan onun sözcük dağarcığını oluşturur.

Birey okul çağına geldiğinde ise kurallı, sistemli ve soysal bir yapının içine girer. Bu yapıda bireye, kalıcı izli davranış değişikliği oluşturmak amacına yönelik olarak birtakım öğrenme ortamları yaratılır. Sözcük dağarcığı öğretimi de bu öğrenme ortamlarının bir parçasıdır. Ancak bu öğretimin bireyin gerek akademik gerekse sosyal öğrenmelerini derinden etkilediği düşünüldüğünde ne kadar önemli bir noktada bulunduğunu görülebilir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı **ilköğretim Türkçe dersi (6.7.8.sınıf) öğrenci çalışma kitaplarında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme çalışmaları ile bu çalışmaların ölçme – değerlendirmesini** gözler önüne sermek ve bu çalışmalara ilişkin önerilerde bulunmaktır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

- 1) İlköğretim Türkçe dersi (6. 7. 8. sınıf) öğretim programı kitabında yer alan, öğrencilerin sözcük dağarcığını zenginleştirme çalışmaları ile ilgili kazanımlar nelerdir?
- 2) İlköğretim Türkçe dersi (6. 7. 8. sınıf) öğrenci çalışma kitaplarında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirmeye yönelik etkinlikleri hazırlanış yapılarına göre nasıl gruplandırılabilir?
- 3) İlköğretim Türkçe dersi (6. 7. 8. sınıf) öğrenci çalışma kitaplarında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirmeye yönelik etkinliklerin içerisinde yer alan sözcükleri sayarak sınıflara göre gruplandırıdığımızda yüzdelik dağılım

nasıldır? İlköğretim Türkçe dersi (6. 7. 8. sınıf) öğrenci çalışma kitaplarında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirmeye yönelik etkinliklerin içerisinde yer alan sözcükleri sayarak sınıflara göre gruplandığımızda sözcüklerin kökenlerine göre yüzdeler dağılımı nasıldır?

- 4) İlköğretim Türkçe dersi (6. 7. 8. sınıf) öğrenci çalışma kitaplarında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirmeye yönelik etkinliklerin içerisinde yer alan sözcükleri sayarak, ilköğretim Türkçe dersi (6. 7. 8. sınıf) öğretim programı kitabında yer alan temalar bazında gruplandığımızda sözcüklerin kökenlere göre yüzdeler dağılımı nasıldır?

Öğrencilere uygulanan etkinlikler neticesinde yapılan ölçme - değerlendirmede şu sorulara yanıt aranacaktır:

- 1) Öğrencilere uygulanan etkinliklerin ölçme - değerlendirmesi sonucunda, öğrencilerin sözcükleri doğru olarak kazanma oranlarının sözcük kökenlerine göre yüzdeler dağılımı nasıldır?
- 2) Öğrencilere uygulanan etkinliklerin ölçme - değerlendirmesi sonucunda, öğrencilerin sözcükleri doğru olarak kullanma oranlarının ilköğretim Türkçe dersi (6. 7. 8. sınıf) öğretim programı kitabında yer alan temalara göre yüzdeler dağılımı nasıldır?
- 3) Öğrencilere uygulanan etkinliklerin ölçme - değerlendirmesi sonucunda, öğrencilerin sözcükleri doğru olarak kullanma oranlarının, öğrencilere yüksek lisans öğrencisi tarafından uygulanan etkinlik tarzlarına göre yüzdeler dağılımı nasıldır?
- 4) Öğrencilere uygulanan etkinliklerden yola çıkarak, öğrencilerin etkinliklerde yer alan sözcükleri anlamlarla eşleştirmekteki başarı yüzdesi ile aynı

sözcükleri anlamına uygun olarak cümle içerisinde kullanabilmeleri arasındaki başarı yüzdesi arasında fark var mıdır?

- 5) Öğrencilere uygulanan etkinliklerden yola çıkarak, tek başlarına verilen sözcüklerin anlamlarının tahmin edilmesi etkinliklerindeki başarı yüzdesi ile aynı sözcüklerin cümle içerisinde verilerek anlamlarının tahmin edilmesi etkinliklerindeki başarı yüzdesi arasında fark var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisini incelediğimizde en temel noktada fiziksel ihtiyaçlar bulunmaktadır. Bu noktadan hemen sonra gelen güvenlik ihtiyacı yani; korunma, korkudan ve heyecandan uzak kalma ihtiyacı ise temel becerilerini tamamlamış her bireyin sahip olabileceği türdendir. Bu iki temel noktadan sonraki sevgi ve aitlik ihtiyacı, saygı ihtiyacı ve en sonunda bireyin kendini gerçekleştirme yani; yeteneklerinin tümüyle farkına varıp, onları sonuna kadar kullanmaya çalışması ise bireyde birtakım gelişmiş özellikler sayesinde olabilecektir. Bireyin doğumundan itibaren kendisine koşulsuz sevgi sunup, ona aitlik hissi veren kişiler çoğu zaman vardır. Ancak ilerleyen yıllarda bireyin sevgisini kazanmak isteyeceği, aitlik hissini yaşamak isteyeceği kişi ve gruplar ortaya çıkacaktır. Okul ortamıyla karşılaşma dönemi bu duruma tipik bir örnektir. Birey kendini başkalarına kabul ettirmek ve bu yolla onların sevgisini, saygısını kazanmak isteyecektir. İşte bu noktadan itibaren bireyin bu ihtiyaçlarına ulaşması için önemli donanımları arasında etkili iletişim, kendini doğru ve anlaşılır şekilde ifade etme yer alacaktır. Kendini rahat ifade edebilen birey toplum tarafından kabullenilmiş, özsaygısı ve özgüveni yüksek bir kişiliğe sahip olabilecektir. Bu değerleri kazanmış kişi ise kendini gerçekleştirme yolunda emin adımlar atabilecektir. Bireyin kendini ifade ederken en fazla başvuracağı kaynak sözcükler olacaktır. Ne zaman bir şeyler aktarmaya çalışsa zihnindeki sözcükleri yoklayacak ve duruma uygun olanları, uygun bir şekilde kullanacaktır. Bu uygunluğu okul yıllarına kadar çevresi belirler. Birey yakın çevresinden kazandığı sözcükler ölçüsünde kendisini ifade edebilecektir. Okul

ortamıyla birlikte kazanacağı sözcük sayısı artacaktır. Bu kazanımların bir kısmı sosyal ve rastgele, bir kısmı ise akademik temelli ve sistemli olacaktır. Bu çalışmada üzerinde durulan konu sistemli yapılan çalışmanın, eğitim sisteminin gerektirdiği çalışmanın ortaya konmasıdır.

Bu araştırmada ortaya çıkacak sonuçların İlköğretim Türkçe dersinde (6.7.8. sınıf) yapılan sözcük dağarcığını zenginleştirme çalışmalarına ışık tutacağını, bu kapsamda bu çalışmalara temel teşkil eden metinlerin seçiminde ve metinlerde yer alacak sözcüklerin belirlenmesinde, bu sözcüklerin öğrencilere kazandırılmasına hizmet eden etkinliklerin hazırlanmasında, sözcük dağarcığı zenginleştirme çalışmalarının planlamasının yapılmasında dikkate alınacağını düşünüyoruz.

Öğrencilerin sözcük dağarcığı üzerine daha önce yapılmış çalışmalara rastlansa da, öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerden ve bu etkinliklerde yer alan sözcüklerden yola çıkılarak yapılan bir çalışmaya henüz rastlanmamıştır.

1.4. Varsayımlar:

Araştırmaya ilişkin varsayımlar şunlardır:

- 1) Yüksek lisans öğrencisi tarafından hazırlanan ve öğrencilere uygulanan etkinlikler araştırmanın amacını gerçekleştirmeyi sağlayacak yeterli ve geçerli bilgileri yansıtacak niteliktedir.
- 2) Hazırlanan uygulama etkinliklerine öğrenciler, bilgileri ışığında ve içten cevaplar vermişlerdir.
- 3) Hazırlanan uygulama etkinlikleri Türkçe dersinde çok başarılı, Türkçe dersinde orta düzeyde başarılı ve Türkçe dersinde alt düzeyde başarılı olmak üzere başarı düzeyleri farklı olan gruplara uygulanmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 1) Evreni temsil etmesi için seçilen öğrencilerden oluşan örneklem ile sınırlıdır.
- 2) Öğrencilerin etkinliklere verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
- 3) Tokat ili Pazar ilçesinde kullanılan, Türkçe dersi (6.7.8.sınıf) öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler ve bu etkinliklerde yer alan sözcüklerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Değerlendirme: Ölçme sonuçlarından zihinsel yargularla öznel sonuçlar çıkarmadır (Binbaşıoğlu, 1983).

İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı Kitabı: Öğrencilerin kazanımlar ve etkinlikler yoluyla dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma becerilerini geliştirmeleri, dilimizin imkân ve zenginliklerinin farkına vararak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmalarına rehber olmak için hazırlanmış kitap. (İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı Kitabı, 2006: 3).

Ölçme Aracı: Öğrencilerin seviyelerini belirlemek amacıyla geliştirilmiş araçlardır.

Ölçme: Gözleme dayalı sonuçların sayı ve sembollerle ifade edilmesidir (Tekin, 1977).

Sözcük Dağarcığı: Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler. (<http://www.tdk.gov.tr>)

Uygulama Etkinlikleri: Yüksek lisans öğrencisinin hazırladığı ve ilköğretim öğrencilerine uyguladığı etkinlikler, anketler v.s.

2. İNCELEME

İlköğretimin ikinci kademesinde Türkçe eğitimine baktığımızda 2005 yılında yapılan müfredat değişikliği ile birlikte sözcük dağarcığını zenginleştirmeye yönelik çalışmalarda da öğrenciyi aktif hâle getirmeye çalışan etkinliklere yer verilmeye başlandığı fark edilir. Bu çalışmalarda çoklu zekâ kuramı dikkate alınarak hazırlanmış etkinlikler görülür. Etkinlikler genellikle “verilen sözcüklerin anlamlarla eşleştirilmesi, eşleştirilen sözcüklerin cümle içerisinde kullanılması; sözcüklerin tahmin edilmesi, daha sonra sözcüğün anlamının sözlükten bulunarak tahmin edilen anlam ile sözlükten bulunan anlamın karşılaştırılması” tarzındadır. Bu etkinlik tarzları 2005 yılı sonrası müfredat değişikliğine temel oluşturan “yapısalcılık kuramı” ile örtüşmektedir. Bu kuram bilgilerin zihinde yapılandırılmasını ve eski öğrenmelerin yeni öğrenmelere temel teşkil etmesini, böylece bireylerin bilgiye kendi zihinsel süreçleri sayesinde ulaşmasını esas alır. Etkinliklerde okuma – anlama çalışmalarıyla birlikte kök, ek, teklik, çokluk, eş anlam, karşıt anlam türetme gibi çalışmalar da yer alır.

Sözcük çalışması öğrenciler için yeni olan sözcüklerin anlam, yapı, yazım yönlerinden incelenmesi ve kullanılmasına alışması demektir (Ünalın, 2006: 119). Bütün bu gelişmelerin başlangıç noktasının konuşma dili olduğu ve ilköğretim boyunca da çocuğun konuşma dilinin Türkçe öğretimi için bir hareket noktası olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır (Öz, 2006: 2). Sağır’a göre (2002: 44) sözcüklerden yararlanmadan cümle kurmak yeterli bir anlatıma ulaşmak imkânsızdır. Varlıkları, kavramları karşılayan sözcükleri tanıyıp, yeri geldiğinde de doğru olarak, doğru yerde kullanmak çok önemlidir. Bu noktada yine sözcük dağarcığının, yalnızca sözcükleri ezberleyerek hafızaya kaydetmek olamadığı anlaşılır. Çünkü bilinen sözcükler yeri ve zamanı geldiğinde uygun cümleler içinde yer alamıyorsa anlam karmaşasına yol açacak ve zihinde gereksiz bilgi olarak yer alacaktır. Bu durum açıkça gösteriyor ki ana dille ilgili sözcük dağarcığını zenginleştirmeye yönelik çalışmalarda sözcüğü tek başına ele alamayız. Sözcük temel anlamını cümle

içerisinde kazanmaktadır ve cümle içerisinde kullanılışı sezilmeden zihinde yer etmesi de son derece güçtür.

Sözcük dağarcığını zenginleştirmeye yönelik çalışmalarla ilgili bir başka konu ise, öğrencilerin sözcük dağarcıklarına kazandırılması istenilen sözcüklerin neye göre belirlendiğidir. Türkçe dersi program kitabında öğrencilerin sınıf seviyesine göre kazanmaları gereken sözcükler listesi yer almamaktadır. Görülüyor ki bu sözcükler ders kitaplarında yer alan metinlerin içeriğine bırakılmaktadır. Acaba program hazırlayıcıları, kitapları hazırlamak isteğindeki ilgililere bu konuda bir sözcükler listesi verip, kitaplarda yer alan metinlerin bu sözcükleri içermesini sağlamakta mıdır; yoksa öğrencilere kazandırılacak sözcükler kitaplarda yer alan metinlerin içinden bilinçsizce mi seçilmektedir? Bu noktada yine ana dil öğretmenlerinin öğrencilerin seviyelerini göz önünde bulundurarak - farklı etkinlik uygulamalarıyla - sözcük dağarcığına katkı sağlamayacak veya öğrenci hazırbulunuşluğuna ağır gelecek sözcükleri düzenlemeleri gerekir. ”Sözcük öğretiminde önemli noktalardan biri de bir ders saatinde öğretilecek kelime sayısının belirlenmesidir. 40–50 dakika arasında olan bir ders saatinde 5–10 kelime öğretilmesi uygun görülmektedir. Grubun niteliği ve ilgi alanlarına göre bu sayı 20–30 kelimeye çıkartılabilir” (Demirel, 1990: 125). Bu noktada ders öğretmenin etkinliklerde yer alan sözcüklerden grubun niteliğine ve ilgi alanına uygun olmayanları, sayıca fazla olarak gördüğü sözcükleri ayıklaması gerekmektedir.

Türkçenin dil bilgisi ile ilgili çalışmalar yürüten akademisyenler sözcük dağarcığını zenginleştirme yolları ile ilgili çeşitli görüşlere yer vermişlerdir. Ünalın’a göre (2006: 120) öğrencilerin söz varlığını geliştirme yolları:

- Sözlük kullanma alışkanlığını geliştirme,
- Gözlem ve yaşantılara yer verme,
- Öğrenci seviyesinde seçme yazılar ve eserler okutma,
- Sözcükleri yapı yönünden inceletme,
- Eş anlamlı, yakın anlamlı ve karşıt anlamlı sözcük çalışmaları yaptırma,

- Karşılaşılan yeni sözcükleri öğretme ve onlarla yeni cümleler kurmaktır.

Sözlük kullanma alışkanlığını geliştirmek konusunda öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Öğretmenler derslerin işlenişinde düzenli olarak sözcük anlamlarına yönelik çalışmalar yaptığında veya kitapta var olan çalışmalarını eksiksiz uyguladığında öğrencilerde sözlük kullanma alışkanlığı kendiliğinden gelişecektir. Sözcük anlamları ile ilgili çalışmalara önem vermeden, öğrencilerden sözlükleri yanlarında bulundurmalarını istemek sözlük kullanma alışkanlığı kazandırmak anlamına gelmez. Sözcük dağarcığı zenginleştirme çalışmalarında gözlem ve yaşantılara yer verilmesi öğrencinin sözcüğü benimsemesi ve kullanması açısından etkilidir. Çünkü duyulan ve anlamı öğrenilen sözcük yaşam ile bağlantılı ise öğrenilmesi ve daha da önemlisi aktif sözcük dağarcığına eklenmesi kolay ve çabuk olacaktır. Öğrencilerin seviyelerine uygun seçme eserler okumaları hem sözcük dağarcıklarını zenginleştirmelerine hem de sözcüklerin cümlelerdeki uygun kullanımlarını görmelerine yardımcı olacaktır. Sözcükleri yapı yönünden incelemek onları dağarcığa eklemeyi kolaylaştıracak, sözcüklerin yapı bakımından bilinmesi öğrencilerin bir sözcüğe ekler getirerek onu cümle içerisinde çeşitli türlerde (isim, fiil vb.) kullanmasını sağlayabilecektir. Sözcüklerin eş, yakın ve karşıt anlamlarını bilmek - doğaldır ki - sözcük dağarcığı için bir zenginliktir. Sözcükleri bu yönleriyle kavrayan öğrenci anlatımını daha zengin bir hâlde gerçekleştirecektir. Karşılaşılan yeni sözcüklerin öğrenilmesinde alışılmış sistemlerin dışına çıkılması bir zorunluluk hâlini almıştır. Eski yöntemlerde olduğu gibi, öğrencinin metinde geçen anlamını bilmediği bir sözcüğün anlamını sözlükten bulması ve sözcüğü bir cümle içerisinde kullanması sözcüğü dağarcığına eklemesi için yeterli değildir. Sözcük dağarcığını zenginleştirmeye yönelik etkinliklerin üzerinde - yabancı dil öğretimindeki sözcük dağarcığı zenginleştirme çalışmalarında olduğu gibi - büyük bir özenle durulmalıdır. Öğretmenlerin, öğrencilerin yazılı ve sözlü anlatımlarında etkinliklerde geçen sözcükleri kullanıp kullanmadıklarını izlemesi ve bu izlemeyi öğrencilere bildirmesi, yapılan kullanımları ödüllendirmesi sözcük kazanımı açısından etkili olacaktır. Bu durum gerçekleşmezse müfredat sistemindeki etkinliklerin kazanıma olan katkısı sınırlı kalacaktır. Öğrenciler oyunlaştırılmış etkinlikler yoluyla keyif alarak öğrendiği

sözcüğü bile kullanmayacak bir süre sonra unutacaktır. Doğaldır ki bir sözcüğü kazandırmak bakımından yöntem çok önemlidir. Ancak sözcük dağarcığı gibi sürekli aktif tutulması gereken bir sistemin geliştirebilmesi için gözetim ve devamlılık da bir o kadar önemlidir.

Ünalan'ın, sözcük dağarcığı zenginleştirme çalışmalarını ders dışı planlaması olarak düşünürsek Sağır (Akt. 2006: 44–45), sözcük dağarcığını zenginleştirme adına ders içi fikirler öne sürmüştür. Sağır'a göre dinlemenin, okumanın anlaşılması da sözcükleri ses, yazım ve anlam yönünden tanımakla gerçekleşir ve bir sözcüğü öğrencilere kazandırmak için şu yollar izlenmelidir:

- Yeni karşılaşılan bir sözcüğün doğru söylenmesi sağlanır.
- Sözcük yanlışsız olarak tahtaya yazılır.
- Sözcüğün anlamı ya sözlükten buldurulur veya açıklanır.
- Sözcük bir cümle içerisinde kullanılır.
- Sözcüğün anlamı, kullanımını belirten örnek cümle öğrencilerin defterine yazılır.

Gerçekten de bir sözcüğün anlamını kavrayabilmek için önce onu yazım bakımından tanımak ve onu aktif sözcük dağarcığıımıza ekleyip kullanabilmek için sözcüğü doğru söylemek son derece önemlidir. Öğrencinin sözcükleri doğru söylemesi ve yazması ana dil öğretiminde öncelikli konudur. İlköğretimin ikinci kademesinde öğrencilerinde birtakım söyleyiş bozuklukları yerleşmiş olabileceğinden, düzeltmeler yapılırken sabırlı ve dikkatli olunmalıdır. Öğrencinin Türkçeye olan sevgisini zedeleyici davranışlardan özellikle kaçınılmalıdır. Düzeltmeler - bu konudaki en iyi örneğin öğretmen olması gerektiğini unutmadan - öğrencilere örnek olabilecek sözlü ve yazılı materyaller, etkinlik çalışmaları yoluyla yapılmalıdır. Bu durum öğrencilerin hatalarını kendilerinin fark etmesini ve doğru olanı davranışa dönüştürmesini sağlayacaktır.

2.1. İlköğretim Türkçe Dersi (6.7.8. Sınıflar) Öğretim Programı Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirmeye Yönelik Kazanımlar

İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı kitabına göre kazanımlar; öğretim sürecinde öğrencilerin edinecekleri bilgi, beceri ve alışkanlıkları kapsamaktadır. Öğrencilerin öğrenme alanlarında gelişme sağlamaları, bu kazanımların edinilmesine bağlıdır. Aynı kaynakta bu kazanımlar ilköğretim ikinci kademesinde dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma ve dil bilgisi olarak beş öğrenme alanı içinde verilmiştir. Bu beş ana öğrenme alanı içinde yer alan ilköğretim 6, 7. ve 8. sınıfa ait sözcük dağarcığını zenginleştirmeye yönelik kazanımlar şunlardır:

Öğrenme Alanı: Dinleme/İzleme

1. Dinlenen/izlenen anlam ve çözümleme

Dinlenenin/izlenenin bağlamından hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamlarını çıkarır.

2. Söz varlığını zenginleştirme

- a) Sözcükler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili sözcüklere örnek verir.
- b) Aynı kavram alanına giren sözcükleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.
- c) Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanıltmacaları ezberler/kullanır.
- d) Şiir, türkü, şarkı türlerinde metinler ezberler.
- e) Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen sözcük, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.
- f) Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle yeni öğrendiği sözcüklerden sözlük oluşturur.

Öğrenme Alanı: Konuşma

1. Konuşma kurallarını uygulama

Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş sözcüklerin yerine Türkçelerini kullanır.

2. Hazırlıklı konuşmalar yapma

Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.

3. Kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma

Yeni öğrendiği sözcük, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır

Öğrenme Alanı: Okuma

1. Okuduğu metni anlama ve çözümleme

- Metnin bağlamından hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamlarını çıkarır.
- Metindeki söz sanatlarının anlatıma olan katkısını fark eder.

2. Söz varlığını zenginleştirme

- Sözcükler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili sözcüklere örnek verir.
- Aynı kavram alanına giren sözcükleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.
- Okuduğu metinde geçen sözcük, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.
- Okuduklarından hareketle öğrendiği sözcüklerden sözlük oluşturur.

Öğrenme Alanı: Yazma

1. Yazma kurallarını uygulama

Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş sözcüklerin yerine Türkçelerini kullanır.

2. Planlı yazma

Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir

3. Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma

Yeni öğrendiği sözcük, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.

Dil Bilgisi (6. Sınıflar)

1. Sözcük türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama

- a) İsimlerin cümledeki işlevlerini kavrar, isimleri işlevlerine uygun olarak kullanır.
- b) Zamirlerin cümledeki işlevlerini fark eder, zamirleri işlevlerine uygun olarak kullanır.
- c) İsim tamlamalarının kuruluş ve anlam özelliklerini kavrar.
- d) Sıfatların cümledeki işlevlerini fark eder, sıfatları işlevlerine uygun olarak kullanır.
- e) Sıfat tamlamalarının kuruluş ve anlam özelliklerini kavrar.
- f) Edat, bağlaç, ünlemlerin işlevlerini ve cümleye kazandırdıkları anlam özelliklerini kavrar; bu sözcükleri işlevlerine uygun olarak kullanır.

Dil Bilgisi (7. Sınıflar)

1. Sözcük türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama

- a) Fiillerin anlam özelliklerini kavrar.
- b) Zarfların cümledeki işlevlerini fark eder, zarfları işlevlerine uygun olarak kullanır.

2. Fiillerin yapı özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama

- a) Basit, türemiş ve birleşik fiillerin kuruluş ve anlam özelliklerini kavrar.
- b) Farklı yapı özelliklerinde fiilleri anlam özelliklerini dikkate alarak kullanır.

Dil Bilgisi (8. Sınıflar)

1. Cümleyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama

Kurallı ve devrik cümleleri, anlam ve kullanım özelliklerine uygun biçimde kullanır.

2.2. Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirmeye Yönelik Etkinlik Örnekleri

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımların hayata geçirilmesi ve hedeflenen bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkların kazandırılması için çeşitli etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Bu etkinlikler birer öneri niteliğindedir ve birden çok beceriye yönelik olabilir. Öğretmen, bu etkinlikleri olduğu gibi veya çeşitli değişiklikler yaparak uygulayabilir, aynı zamanda bir ders saatinde birden fazla etkinliğe yer verilebilir. Yeni etkinlikler hazırlanır ve uygulanırken bunların hangi kazanımlara yönelik olduğuna dikkat edilmeli, ayrıca öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmalıdır. Verilen etkinlikler öğrenci seviyesine uyarlanarak farklı sınıflarda uygulanabilir. Programdaki etkinlikler, uygulamada öğretmene yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır; bu program doğrultusunda hazırlanacak ders kitaplarında farklı etkinliklere yer verilmelidir. (İlköğretim Türkçe Dersi (6.7.8.sınıflar) Öğretim Programı Kitabı, 2006: 8).

Türkçe ders kitaplarında sözcük dağarcığını zenginleştirmeye yönelik çalışmalarını incelediğimizde etkinlik örneklerinin program kitabındaki kazanımlara uygun olduğunu ve hemen hemen her kazanıma yönelik etkinliğin bulunduğunu görülebilir. Etkinliklerin daha çok “Metnin bağlamından hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamlarını çıkarır.” ve “Okuduğu metinde geçen sözcük, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.” kazanımları üzerinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Yapılan araştırmalara göre kişilerin sözcük dağarcığını zenginleştirmek için birçok yöntem kullanılabilir. Sözcüklerin birbirleri ile ilgili yaptığı çağrışımlar yoluyla kazanılan sözcüklerin zihinde kalıcı izler bırakabileceği düşünülmektedir. Araştırmalarda anlamı bilinmeyen sözcüklerin sözlükten anlamlarının bulunması durumunda sözcüğün hatırlanmasının kolaylaştığı görülmüştür. Bu nedenle sözlük kullanma alışkanlığı da sözcük öğreniminde önemli bir unsurdur. Yine sözcük kazanımında resim ve müzikten yararlanmak öğrencinin birden çok duyu organına hitap ederek kalıcılığı sağlamak açısından önemlidir.

Araştırmalara göre dil gelişiminde anlama oranları tatma %1, dokunma % 1.5, koklama %3.5, işitme %11, görme %83 olarak tespit edilmiştir. Yine özellikle fiillerin kazanımında drama etkinliklerinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu yöntemle ğrenci hem yaratıcılığı geliştirmiş olacak hem de yeni sözcükler ğrenebilecektir. Sözcüklerin cümle içerisinde kazandıkları anlam bağlamından hareket ederek sözcük kazanımı çalışmaları yapılabilir. Bu çalışmalarla öğrenciler sözcük kazanabilecek, sözcüklerin cümle içerisinde kazandığı farklı anlamları sezebilecek ve kazandığı sözcüklerin cümle içinde kullanılış şeklini ğrenebilecektir. Oyunlaştırmaya yönelik etkinlikler de öğrencilerin sözcükleri kazanmaları için kullanılan yöntemlerdendir. Oyun ocuklar için vazgeçilmez bir aktivitedir ve sosyal gelişiminin çok önemli bir parçasıdır. Öğrencileri gruplar hlinde ya da bireysel olarak oyuna odaklayarak yapılan sözcük avı, sözcük tahmini, isim – şehir tarzında oyunlar hem eğlenirken öğrenmeyi sağlayabilmekte hem de öğrencilerin birbirlerinden duydukları sözcükleri kazanmalarına yardımcı olabilmektedir. Sözcük dağarcığı kazanmada kullanılan bir başka yöntem ise öğrencilerin sözlük oluşturması çalışmasıdır. Öğrenciler sadece okulda duyduğu sözcükleri değil, sosyal hayatta karşılaştığı sözcükleri de sözlük biçimine getirecek ve bu sözcükleri kazanma yoluna gidecektir. Ders ğretmeni bu çalışmayı belirli süreler hlinde kontrol edecek ve değerlendirecektir. Böylece ğrenciler hem sözcükleri benimseyerek öğrenecek hem de sözlük oluşturma mantığını, sözcüklerin sıralanış mantığını kavramış olacaktır. Bu etkinlikle paralel olarak ders öğretmeninin hazırladığı sözcükler listesi de kullanılabilir. Ders ğretmeni ğretim yılı başında ders kitaplarını ve ğrenci çalışma kitaplarını inceleyerek burada belirlediği ve kazanılmasını istediği sözcüklerden bir liste oluşturup, bu listeyi öğrencileri ile de paylaşır. Bu sözcüklerin kazanımı ve kazanımları sonrası tekrar edilip kullanılmaları çalışması yapabilecektir. Öğrencilerin sözcük dağarcığını zenginleştirme çalışmalarında en önemli noktalardan biri belki de en önemlisi, onlara kitap okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Severek ve düzenli olarak kitap okuyan ğrenci sözcükleri eğlenerek ve isteyerek kazanacaktır. Bu şekilde kazandığı sözcükleri benimseyecek ve sosyal hayatında kullanma yoluna gidecektir. Sözcüklerin cümle içersinde farklı kullanımlarını görecek, cümle bağlamından hareketle sözcükler kazanacaktır. Kitap okuyarak düşünce dünyası

gelişecek, ana dil hâkimiyeti artacak ve hâkim olduğu, kullanmakta başarılı olduğu ana dilini daha da çok sevecektir.

Bu bilgilerden hareketle öğrenci çalışma kitaplarında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirmeye yönelik etkinlikleri genel olarak şu şekilde gruplandırabiliriz:

- Öğrenciyi doğrudan sözlüğe yönlendiren etkinlikler,
- Sözcük anlamlarının tahmin edilmesine yönelik etkinlikler,
- Sözcüklerin anlamlarla eşleştirilmesine yönelik etkinlikler,
- Sözcüklerin cümlelerdeki uygun boşluklara yerleştirilmesine yönelik etkinlikler,
- Bulmaca veya oyun şeklinde hazırlanmış etkinlikler,
- Kavramların çağrıştırdığı sözcüklere yönelik etkinlikler,
- Sözcüklerden yola çıkarak metin oluşturmaya yönelik etkinlikler,

2.2.1 Öğrenciyi doğrudan sözlüğe yönlendiren etkinlikler:

Müfredat değişikliği öncesi kitaplarda yer alan yöntem olarak nitelendirilebilir. Çok sayıda olmasa da kitaplarda bu yöntemi kullanan etkinliklere rastlamak mümkündür. Etkinliklerde yalnızca, verilen sözcüğün anlamının öğrenci tarafından sözlükten bulunması ve sözcüğün cümle içerisinde kullanılması istenmektedir. Sözlük kullanma alışkanlığı açısından faydalı olabilecek; fakat öğretime katkısı sınırlı olan bir etkinlik şekli olarak görülebilir.

5. etkinlik

Atatürk'ün düşünce yaşamının temel dayanaklarını listeleyiniz. Sözlükten yararlanarak bu kavramları açıklayınız.

Atatürk'ün düşünce yaşamının temel dayanakları:

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7

HARİTADA BİR NOKTA (Sait Faik ABASIYANIK)

SÖZ VARLIĞIMIZI ZENGİNLEŞTİRELİM

1. Etkinlik: Haritada Bir Nokta başlıklı metinde geçen kelime ve kelime gruplarıyla ilgili aşağıdaki etkinlikleri yapınız.

I. Küpeşte, ağ, pul, kırlangıç balığı, dölger balığı, inç, reis, kış altı, tayfa, rıhtım.

Yukarıdaki kelime ve kelime grupları dinlediğiniz metinde geçmektedir. Bunların anlamlarını sözlükten yararlanarak öğreniniz. Metinde hangi ortak anlam özelliğinde kullandığını aşağıya yazınız.

Bu kelimeleri ve kelime gruplarını kullandıkları alanları belirterek sınıflayınız.

Kullandığı Alan:

Kelimeler:

Kullandığı Alan:

Kelimeler:

II. Hülyaya dalmak, dağdan gelip bağdakini koymak, lef ısıtmek.

Dinlediğiniz metinde geçen yukarıdaki deyimlerin anlamlarını deyimler sözlüğünden öğreniniz. Bunların en az ikisini bir arada kullanacağımız kısa bir metin yazınız.

ATATÜRK'ÜN TÜRK DİLİNE VERDİĞİ ÖNEM (Ahmet MUMCU vd.)

SÖZ VARLIĞIMIZI ZENGİNLEŞTİRELİM

1. Etkinlik: Aşağıdaki kelimeler Atatürk'ün Türk Diline Verdiği Önem başlıklı metinde geçmektedir. Bunların anlamlarını sözlükten bulunuz. Bu kelimeleri kullanacağınız birer cümle yazınız.

unsur:

ülke:

siyasi:

sosyal:

bilinç:

nihayetsiz:

badire:

menfaat:

milliyetçi:

halkçı:

demokrat:

tutum:

kapitülasyon:

istila:

sadeleşme:

systemic:

duru:

HAVADA BULUT YOK (Anonim)

SÖZ VARLIĞIMIZI ZENGİNLEŞTİRELİM

LEKİMİLE: A) Aşağıda küçük kutularda verilen kelimelerin anlamlarını sözlükten öğreniniz. Bunların anlamlarını kendi cümlelerinizle ifade edip karşılıklarında verilen kutulara karşıp olarak yazınız. Bir arkadaşınızdan kelimelerle anlamları çözümleriyle eşleştirmesini isteyiniz.

figan	
çemen	
kişle	
redif	
kundura	

B) Aşağıdaki kelimeleri birer cümlede kullanınız:

figan:

çemen:

kişle:

redif:

kundura:

2.2.2. Sözcük anlamlarının tahmin edilmesine yönelik etkinlikler:

Bu etkinlikler öğrenci çalışma kitaplarında yoğun olarak bulunmaktadır. Etkinliklerde metinde geçen bazı sözcükler yer almakta ve bu sözcüklerin anlamlarının öğrenciler tarafından tahmin edilmesi istenmektedir. Daha sonra öğrencilerin tahmin ettiği sözcük anlamının, sözcüğün sözlük anlamı ile karşılaştırılması ve yapılan tahminin doğruluğunun incelenmesi beklenmektedir. Burada dikkati çeken nokta, etkinliklerde -genel olarak - tahmin edilecek sözcüğün içinde yer aldığı cümle ile birlikte değil; cümleden ayrı olarak, tek başına yer almasıdır. Etkinliklerin yönergelerinde sözcüğün geçtiği cümlenin metinden bulunması da istenmemektedir. Bazı etkinlik örneklerinde sözcüklerin anlamlarının metin bağlamından hareketle tahmin edilmesi istenerek bu konudaki kazanıma vurgu yapılmıştır. (Metnin bağlamından hareketle sözcük ve sözcük gruplarının anlamlarını çıkarır.)

Sözcüğün yer aldığı cümlenin verilmeyişi öncelikle etkinliğin işleniş süresini uzatmaktadır. Bu durumda öğrencilerin sözcüğün anlamını cümleden bağımsız bir şekilde tahmin etmesi daha zor olacaktır. Sözcüğün içinde yer aldığı cümle ile birlikte verilmesi öğrencilerin tahminde bulunmasını kolaylaştıracak ve sözcüğün cümlede kullanılmasını görmelerini sağlayacaktır. Bu gibi etkinliklerde öğretmenin sözcüklerin içinde yer aldığı cümleleri buldurması ve sonrasında sözcük tahminini istemesi etkinliğin verimini artıracaktır. Böylece öğrenciler sözlük bulundurmadıkları durumlarda da sözcük anlamını bulabileceklerini göreceklerdir. Aksi bir durumda öğrenciler anlamını bilmediği sözcük konusunda, etkinliklerde olduğu gibi yalnızca sözcüğe odaklanacak ve cümle içerisinde anlamı aramayacaktır. Bazı etkinliklerde ise metinde geçen sözcükler listesi verilmemiş ve öğrencilerin bu listeyi kendilerinin oluşturması istenmiştir. Öğrencilerin zaman zaman listeyi kendilerinin oluşturması hem metni anlayarak okuması bakımından hem de öğrencilerin hangi sözcükleri bilip bilmediğinin sezilmesi açısından önemlidir. Öğretmenin de etkinliklerde yer alan sözcüklerle sınırlı kalmaması ve öğrencilerin bu sözcüklere eklenecek sözcükleri olup olmadığını sorgulaması gerekir. Etkinlikte yer alan sözcükler incelendiğinde

sözcüklerin ortalama bir öğrenciye göre seçildiği görülür. Sınıf seviyesine göre etkinlikte yer alan sözcükler artırılıp, azaltılabilecektir. Bu etkinlik türünün verimli olabilmesi için öğretmen gözetimde yapılması gerekmektedir. Öğretmen gözetiminde yapılmayan çalışmalarda öğrencilerin sözcüğün anlamını tahmin etmek yerine doğrudan sözlüğe yönelmesi durumu söz konusu olabilir.

2. etkinlik

Aşağıdaki kelimelerin anlamlarını tahmin edip yazınız. Tahminlerinizin doğru olup olmadığını sözlükten yararlanarak kontrol ediniz.

Kelime	Tahminim	Sözlükteki anlamı
birey		
nirıdanmak		
halka		
engel		
harçlık		
şık		

1. etkinlik

Metinde anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarını belirleyiniz. Bunların anlamlarını, metnin bağlamından hareketle tahmin ederek yazınız. Tahminlerinizin doğru olup olmadığını sözlükten kontrol ediniz.

Kelimeler	Tahminim	Sözlük anlamı

Belirlediğiniz kelimeleri metindeki anlamlarıyla birer cümlede kullanınız.

BALIKÇI (LA FONTAINE)

SÖZ VARLIĞIMIZI ZENGİNLEŞTİRELİM

Etkinlik. Balıkçı başlıklı metinde geçen kelimelerle ilgili aşağıdaki et-
kinliği yapınız.

Kelime	Kelimenin tahmin ettiği anlamı	Kelimenin sözlükteki anlamı	Kelimeyi kullandığınız cümle
mutlak			
harvet			
nafile			
müskül pesent			
değme			

2. Etkinlik: Aşağıda verilen altı çizili kelimelerin anlamlarını metrin bağlamından hareketle yazınız.

a. Tıp çizerken ya da mekân betimlemesi yaparken en küçük detayları bile okurun gözünde canlandırıyor.

b. "Abbas" adındaki bükyüyle içlerirken "Dördüncü Sevgiliyi Ararken" ile kahkaha atmak mümkün.

c. Tarancı'nın hikâyelerinde arılatıcı, birkaç hikâye hariç, birinci kişi.

3. Etkinlik: Aşağıda verilen cümlelerdeki altı çizili kelime ve kelime gruplarının anlamlarını cümlelerin bağlamından hareketle tahmin ederek yandaki tabloya yazınız. Daha sonra tahminlerinizin doğruluğunu sözlükten kontrol ediniz.

- a. Anadolu yarımadası homojen bir kütledir.
- b. İstanbul'un bulunduğu yer, insanlığın kaderine yön verecek bir jeopolitik ve jeostratejik değere sahiptir.
- c. Bir ülkenin fiziki coğrafyasının bahsetmiş olduğu jeopolitik ve jeostratejik değerinden gereği gibi istifade edebilmesi için ancak yeterli sosyoekonomik güce sahip olması ile mümkündür.
- ç. Bilhassa bir ülkenin kendi endüstrisi yeterli değilse ayakta durması için destek görmesi lazımdır.
- d. Türkiye, bu iki istikrarsız bölge arasında sahip olduğu istikrarlı durumunu korumak zorundadır.

2. Etkinlik: Metinde geçen kelime ve deyimlerle oluşturulan aşağıdaki listeyi inceleyiniz. Bu listeden anlamını bilmediğiniz kelime ve deyimleri seçerek anlamlarını tahmin etmeye çalışınız. Tahminlerinizi sözlük kullanarak kontrol ediniz.

Kelime ve Deyimler	Tahminim	Tahminim	
		Doğru	Yanlış
1 sıvazlamak		
2 art niyet		
3 ayak uydurmak		
4 maya		
5 yeğ tutmak		
6 hiçe saymak		
7 yabancı		

2.2.3. Sözcüklerin etkinliklerde verilen sözcük anlamlarıyla eşleştirilmesine yönelik etkinlikler:

Öğrenci çalışma kitaplarında sıkça rastlanan etkinlik yöntemlerindedir. Bu etkinlik türünde, yer verilen sözcüklerin anlamlarla eşleştirilmesi istenmektedir. Etkinlik hem sözcüklerin tahmin edilmesine hem de oyunlaştırarak öğrenmeye yöneliktir. Bazı etkinlik örneklerinde ise verilen sözcüklerle, sözcüklerin anlamını karşılayabilecek resimlerin eşleştirilmesi istenmektedir. Bu tarzda düzenlenen etkinlik görsel boyutuyla sözcüğün hafızada kalmasını ve kullanılmasını kolaylaştırabilecektir.

Bu etkinlik türünde en önemli nokta ise, anlamlarla eşleştirilen sözcüklerin cümle içerisinde kullanılmaları noktasıdır. Sözcüklerin anlamlarla doğru bir şekilde eşleştirilmesi her zaman sözcüklerin tam anlamıyla kavrandığına kanıt olmayabilir. Bu nedenle ders öğretmenlerinin etkinlik yönergelerinde olsun veya olmasın, eşleştirilen sözcüklerin öğrencilerce cümle içerisinde kullanımlarını görmeleri ve etkinliğin verimini bu şekilde ölçmeleri gerekmektedir.

1. etkinlik

Metinde geçen bazı kelimelerle bu kelimelerin anlamları aşağıda verilmiştir. Anlamların baş taraflarındaki boşluklara ilgili kelimenin numarasını yazarak hangi anlamın, hangi kelimeyle ilgili olduğunu belirleyiniz.

1. mucit

..... İki merkez arasında, kararlaştırılmış işaretlerin yardımıyla yazılı haberlerin veya belgelerin iletimini sağlayan bir iletişim düzeni.

2. kuluçka

..... Herhangi bir mekanik enerjili elektrik akımına çeviren aygıt.

3. hurdacı

..... Yeni bir buluş ortaya koyan, icat eden kimse.

4. telgraf

..... Cırcıv çıkarmak amacıyla yumurtaya yatmış veya yatacak üzere olan dişi kuş veya kümes hayvanı.

5. gramofon

..... Yapay yolla elde edilen, bileşimi.

6. üretçi

..... İşe yaramayacak derecede bozulmuş, zarar görmüş eşyaları alıp satan kimse.

7. sentetik

..... Önceden özel bir madde üzerine tespit edilmiş sesleri, istenildiğinde tekrar eden alet, sesyazar, fonograf.

2. etkinlik

1. Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarıyla resimler arasında anlam ilişkileri kurunuz. Bu anlam ilişkilerine göre kelime ve kelime gruplarını resimlerin altındaki noktali yerlere yazınız. Kelimeleri bu resimle kurduğunuz ilgiye uygun olarak birer cümlede kullanınız.

Kelimeler

zerdali

kayık

zemheri

naçar kalmak

görmüş geçirmiş

akıl erdirmek

Cümleler

Blank space for writing sentences.

2. Etkinlik: Okuduğunuz metinden alınmış aşağıdaki cümlelerle Atatürk'ün kişilik özelliklerini ifade eden kelime ve kelime gruplarını eşleştiriniz.

"Uygulamayı birtakım evrelere ayırmak ve olaylardan yararlanarak ulusun duygu ve düşünceleri üzerinde işlemek ve adım adım ilerleyerek amaca ulaşmaya çalışmak."

"Bağımsızlığa kavuşuncaya kadar bütün milletle birlikte özveriyle çalışacağıma kutsal inançlarım adına and içtim."

"Bu ülke sınırları içinde yaşayan herkesi kucaklayan, gerek komutan gerekse devlet adamı olarak halkını bir arada tutmaya önem vermiştir."

ileri görüşlülük

kararlılık

birleştiricilik ve bütünleştiricilik

sabırlı olmak ve disiplinli çalışmak

açık sözlülük

2. Etkinlik: Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını tablodaki anlamlarının karşısına yazınız.

(yazlaşmak, özümsemek, el atmak, kıvanç, ışık tutmak, söylev, içtimai)

Kelime	Anlam
	Övünç, sevinç.
	Birisinin işine karışmak, bir işe girişmek.
	Düşüncesiyle kılavuzluk etmek, konuyu aydınlatıcı düşünceler söylemek.
	Özündeki iyi nitelikleri birtakım dış etkenlerle zamanla yitirmek.
	Edinilmiş olan bilgileri bireyin öz mal durumuna getirmek.
	Bir topluluğa düşünceler aşılamak amacıyla söylenen coşkulu, güzel söz, nutuk.
	Toplumla ilgili, toplumsal, sosyal.

2. Etkinlik: Metinden alınan aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını anlamlarıyla eşleştiriniz.

Kelime/ler	Anlamları
duyursamak	• Kültür, hars.
boyunduruk	• Duyular aracılığıyla bir şeyi algılamak.
ekin	• Zenginleşmek, zengin duruma gelmek.
boy atmak	• Derece, aşama, evre.
varsillaşmak	• Gelişmek.
basamak	
edilgen	

2. Etkinlik: Aşağıda metinden alınmış bazı kelimeler ve bu kelimelerin anlamları verilmiştir. Hangi anlamın hangi kelimeye ait olduğunu belirleyerek kelimelerle anlamlarını eşleştiriniz. Kelimelerin yanlarındaki harfleri, kelime kaç numaralı anlama aitse o numaralı kutuya yazınız ve anahtar kelimeyi bulunuz.

KELİMELER		
kuşku	U	1. İleri sürülen, savunulan düşünce, iddia, tez.
indi	M	2. Bedavacı.
bireyselleşme	S	3. Başkalarının sırtından geçinen kimse
kanı	L	4. O şeyin sürekliliğini ve yaşamasını sağlamak.
sav	T	5. Şüphe.
katman	A	6. Herkesçe kabul edilecek bir temele bağlanmayıp yalnız bir kişinin kendi kanısına dayanan.
soyutlamak	L	7. Bağımsız kişiliğe varan gelişme süreci.
ayakta tutmak	L	8. Bir topluluğu oluşturan kümelerden her biri, tabaka.
asalak	P	9. Bir kimseyi, durumu, düşünce vb. ni içinde bulunduğu toplum, durum veya düşünceden ayrı tutmak.
beleşçi	O	10. İnanç, düşünce, kanaat.
yol açmak	K	11. İleride geri verilmek veya alınmak şartıyla alınan veya verilen şey.
ödünç	I	12. Bir olayın sebebi olmak.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
T	O	P	L	U	M	S	A	L	L	I	K

KÜTÜPHANE

1. Etkinlik: Dinlediğiniz metinde geçen "özge, cihan, mercan, derya, nazar, sıla" kelimelerini anlamlarının karşısına yazınız.

_____ : Gurbetteki bir kimse için doğup büyüdüğü ve özlediği yer.

_____ : Evren, âlem, dünya.

_____ : Deniz, bir şeyin bol bulunduğu yer.

_____ : Başka.

_____ : İlik denizlerde yaşayan bir hayvanın iskeletinden elde edilen ve süs eşyalarının yapımında kullanılan madde.

_____ : Bakış, bakma, göz alma.

2.2.4. Sözcüklerin cümlelerdeki uygun boşluklara yerleştirilmesine yönelik etkinlikler:

Bu etkinliklerde kazandırılmak istenilen sözcüklerin verilen cümlelerde uygun yerlere yerleştirilmesi istenmektedir. Etkinlik öğrencileri sözcüklerin anlamını tahmin etmeye, sözlük kullanmaya ve sözcükleri - ekler de getirerek anlamlarına - uygun olarak kullanmaya yönlendirmektedir. Bu yönüyle aşamalı ve çok boyutudur. Birkaç işlemi bir arada kullandırması bakımından etkilidir. Ayrıca deyimleri cümlede uygun şekilde kullanmaya ve bağlaçlara düşüncenin akışını değiştirecek şekilde yer vermeye yönelik çalışmalara da yer vermektedir.

1. etkinlik

Cümlelerde bulunan boşlukları aşağıdaki kelime ve kelime gruplarından uygun olanlarla tamamlayınız (Kelimelere ekler getirebilirsiniz).

ayak uydurmak

sindirmek

köşeye sıkıştırmak

soğukkanlılık

bocalamak

şımartmak

yatkın

- Sınıfın yeni düzenine kimse zorlanmadı.
- Bilmediği bir konu olduğu için başladı.
- Yollar sonra da olsa resim yapmaya olduğunu anlamak onu çok mutlu etti.
- Tüm tersliklere rağmen konumunu hepimiz çok etkiledi.
- Gazeteci öyle sanılan sandı ki adam her şeyi itiraf etti.
- Bent şakeleriyle salonda bulunan herkesi
- Özgü dahi şakeleriyle bizi öyle ki sevdiğimiz ne yapacağımızı şaşırmıştık.

5. etkinlik

Aşağıdaki kelimelerden en uygun olanları kullanarak cümlelerdeki boşlukları doldurunuz.

çünkü, oysa, halbuki, fakat, ama, ne var ki, ancak, lakin

- Atatürk milletimize için her türlü esarete katlanmıştır. o milletimizi çok sevmiştir.
- Düşmanlar milletimizi kolayca tutuk edebileceklerine inanıyorlarsa, durum sandıkları kadar kolay değildir.
- 8 yıllarda milletimize yoksul ve çaresizdir. günü geldiğinde el ele vererek yurdumuzu düşmanlardan kurtardık.
- Yurdumuzu işgal altındaydı, yurtsever halkımız, bu duruma kayıtsız kalmadı.

NEŞE (Hasan Ali YÜCEL)

SÖZ VARLIĞIMIZI ZENGİNLEŞTİRELİM

1. Etkinlik: Aşağıdaki kelimeler Neşe başlıklı metinde geçmektedir. Bunların anlamlarını sözlükten öğreniniz.

"kayıtsız, şakrak, âlem, gayri, sükûn, semavi, ihtiras, erdem, hançere, feyz"

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere bu kelimelerden uygun olanını yazınız.

1. Üst kattaki komşularımızın gürültüsü içinde kitap okumamı engelledi.
2. Hamiyet teyze, duyduğu fikraya bir kahkaha ile güldü.
3. Spor, sporcuya alçak gönüllülük gibi bir aşılar.
4. Ev sahibi misafirlerini bana tanıttırırken davrandı.
5. Müzik öğretmenimiz, kuvvetli bir sanatçı sahipti.
6. Arkadaşımın, benim bu sorunuma kalmasına üzülüyordum.
7. dayanacak çözüm kalmadı. / Mektuba yazacak sözüm kalmadı.
8. Çok beğendiği bu filmi içinde seyretmeye hazırlandı.
9. Fazla, bizi gerçeklerden uzaklaştırır.
10. Bu girişimimizin gençlerimize bahşedeceği, bizim için ne mutlu eserdir.
11. O zümrüt tahta kondun, bir saltanat kurdun.
12. İnsan hayal ettiği müddetçe yaşar.

10 "âdet edin, yaman, sinsi, azık, amansız, yönsema, katikisi"

Yukarıdaki kelimelerin anlamlarını sözlükten bulunuz. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri bunlardan uygun olanını kullanarak doldurunuz.

Koca elini kolunu sallaya sallaya yürüdü.

..... hastalığı yakalandığına belki de yavaş yavaş anlamını yitirmişti.

Kimi insanlarda buna benzer olabilir.

Bir yıldırdan beri artık yavaş yavaş

Bunu daha önce kadar bir anda sarsılmadan şimdi teneğini yapıyor.

Birinden işte olan şey değil ki duyulan kulaklarına inanıyor.

..... bir fikirle. Kısitına kadar burununu kapıdan dışarı çıkarıyordu.

2.2.5. Bulmaca veya oyun şeklinde hazırlanmış etkinlikler:

Bulmaca veya oyun şeklinde hazırlanmış etkinlikler öğrencilerin keyif alarak, oyun oynarken yeni sözcükler öğrenebileceği türlerdir. Bu etkinliklerin genel olarak kare bulmaca, çengel bulmaca, sözcük avı gibi bulmacalara yer verdiğini görüyoruz. Bu etkinlikler öğretmenin yönlendirmesine bile gerek kalmadan öğrenciler tarafından keyif alarak yapılacak türdendir. Öğrencilerin aktif sözcük dağarcıklarını geliştirmeye olan katkısı bulmaca veya oyun şeklinde hazırlanmış etkinliklerin önemini gözler önüne sermektedir.

Yapılan seviye tespit sınavlarında ve deneme sınavlarında bu tür etkinliklere dayalı soruların yer aldığı da görülmektedir. Sözcük avı bulmacalarında bulunan sözcüklerin verilen anlamlarla eşleştirilmesi de istendiğinden sözcüklerin anlamlarının hatırlanması ve kullanılması sağlanmış olacaktır. Etkinlikler severek yapılacağı için dikkatin yoğunlaştığı ve öğrenmenin üst düzeyde gerçekleştiği çalışmalar ortaya çıkacaktır. Ayrıca etkinlikler öğrencilere bulmaca çözme alışkanlığı kazandırabilecek bir yapıya sahip olması bakımından da önemlidir. Birçok kişinin severek oynadığı isim - şehir adlı oyunu konu alan etkinlik örneği öğrencilerin eğlenmesini, beyin fırtınası yoluyla hızlı düşünmesini, bildiği tüm sözcükleri hatırlamaya çalışmasını, hatırlayamadığı veya bilmediği sözcükleri arkadaşlarından duyarak, öğrenerek sözcük dağarcığını zenginleştirmesini sağlayabilecektir. Oyunla öğretime yönelik etkinlikler, öğretim yöntemleri içinde kullanabilecek çok önemli etkinliklerdir.

1. etkinlik

1. Aşağıdaki bulmacada "Atatürk" metninde geçen on kelime gizlenmiştir. Gizlenen bu kelimeler, bulmacanın yan tarafındaki kutucukta verilmiştir. Bu kelimeleri bulmacada bulunuz.

KELİMELER	
• cumhuriyet	• ticaret
• cumhurbaşkanı	• gelenek
• miras	• çağdaş
• boğnaz	• nüfus
• aksen	• düşünür

N	Ü	R	Ü	C	M	I	R	A	S	E	S	E
A	N	E	R	U	M	F	T	A	K	R	E	I
S	Ü	T	E	M	A	E	K	S	E	N	L	E
A	F	R	E	H	I	R	A	S	T	B	E	L
C	U	M	H	U	R	B	A	S	K	A	N	Ü
K	S	Ç	E	R	N	D	Ü	N	E	Ğ	E	Ş
Ü	K	A	T	I	C	A	R	E	T	N	K	Ü
S	U	Ğ	N	Y	S	Ç	A	Ğ	D	A	Ş	R
Ü	R	B	A	E	E	S	Ü	F	U	Z	I	Y
S	U	A	Z	T	D	Ü	S	Ü	N	Ü	R	E

Bulduğunuz kelimeleri aşağıdaki ifadelerin baş tarafındaki boşluğa ornekte olduğu gibi anlamlarına uygun olarak yerleştiriniz.

- : Bir cismi iki eşit parçaya bölen çizgi.
- : Genel sorunlar üzerine yeni ve kendine özgü düşünceleri olan kimse.
- : Mülletin, egemenliği kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı yönetim biçimi.
- : Bir ülkede, bir bölgede, bir evde belirli bir anda yaşayanların oluşturduğu toplam sayı.
- cumhurbaşkanı**..... : Cumhuriyetle yönetilen ülkelerde devlet başkanı.
- : Ürün, mal vb. alım satımı.
- : Bir toplumda, bir toplulukta eskiden kalıtım niteliğinde olan ve çağımızla uyumlu tutulup kuyuktan kuyuka iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıtlar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar.
- : Bulunan çağın anlayışına uygun olan, modern.
- : Bir düşünceye, bir inanca aşırı ölçüde bağlanıp andan başka bir düşünce ve inancı kabul etmeyen, fanatik.
- : Birine, olan bir yakından kalan mal mülk, para veya servet.

1. etkinlik

Aşağıdaki bulmacada bazı kelimeler verilmiştir. Diğer kelimeleri de siz bulunuz.

SOLDAN SAĞA

1. Bele sarılan uzun, enli kumaş. - Gemide ambar ve kamaraların üstü.
2. Karışık renkli. - Utanç duyma.
3. Kalın karton. - Dokuma maddelerinin bükülmüş liflerinden yapılan bağ.
4. Ceylan, karaca. - Genellikle kıldan yapılmış kaba dokuma. - Dingil.
5. Yer yuvarlığının uydusu olan gök cismi, kamere. - Bir şeyin eksisini tamamlamak için ona katılan parça.
6. "Nasırlı" kelimesinin ilk hecesi. - Derinliği az, dibi yüzeyine yakın olan (göl, deniz, okarsu vb.). - Kalın bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü.
7. Asmak kelimesinin kökü. - Bir yüzey ölçü birimi. - Aralıksız sandalye.

8. Sebze ve meyvelerin yetiştirildiği ve hava şartlarına karşı korunduğu cam ve naylonla kaplı yer. - İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık.
9. Temel içeceğimiz. - Demir yolunda yolcu ve yük taşımakta kullanılan, bir veya birkaç lokomotif tarafından çekilen vagonlar dizisi. - En çok el ve ayağın sürekli sürtünmelere uğrayan noktalarında üst derinin kalınlaşması ve sertleşmesiyle oluşmuş deri.
10. Bir yük hayvanı. - Dedelerden ve büyük babalardan her biri.
11. Keskin bir şeyle veya bir vuruşla vücutta oluşan derin kesik. - Müjfer.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

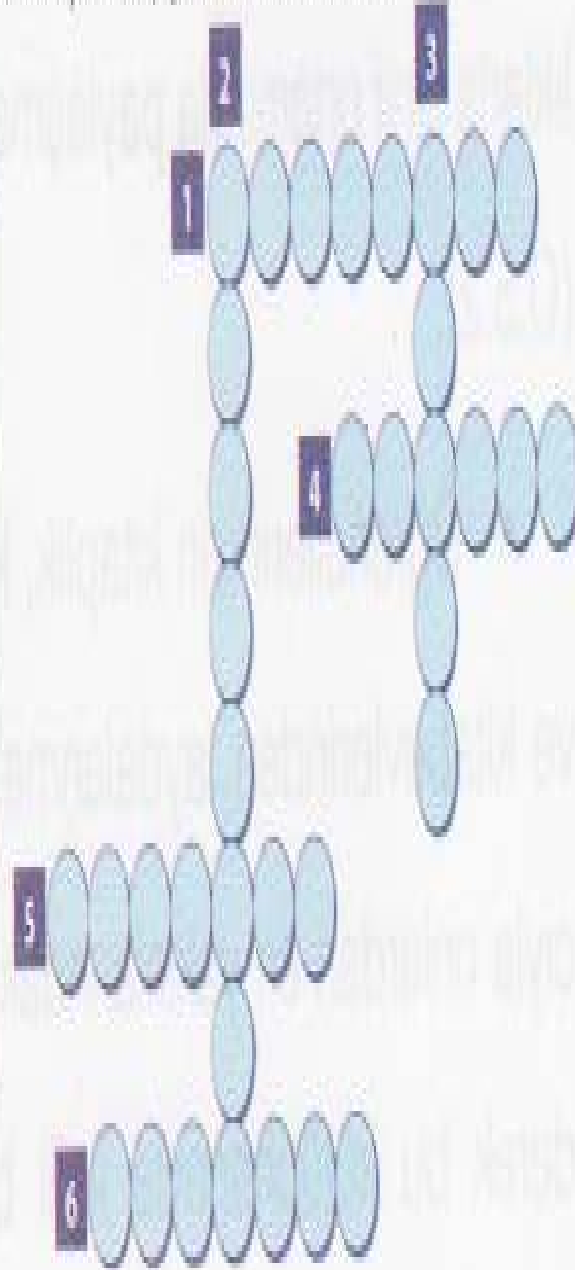
1. Çan. - Ün, şan, şöhret.
2. Yüce. - Matem. - Mızrapla çalınan bir çalgı.
3. Güldürmek, eğlendirmek amacıyla karşısındakini kırmadan yapılan hareket veya söylenen söz.
4. Yavaş, ağır. - Bir nota.
5. Eskiden kullanılan bir başlık.
6. Bir günlük sürenin yirmi dörtte birine eşit, altmış dakikalık zaman dilimi.
7. Yere çukur kazılarak yapılan bir tür fırın. - Bir nota.
8. Alfabemizdeki "b" harfinin okunuşu.

9. Dış karşıtı. - Bir meyve.
10. Su buharı gücüyle çalışan gemi.
11. Asker. - Kuşlarda ve böceklerde uçmayı sağlayan organ.
12. Otlaık, çayırlık.
13. Dürülenek baru biçimi verilmiş deri, kâğıt. - Olağan dışı olayları anlatan tür.
14. Yulurucu.
15. Ayakkabı tabanı, bavul, çanta yapımında kullanılan, büyükbaş hayvanların işlenmiş derisi.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	K	U	S	A	K									T	
2													O		
3													M		
4													A	K	S
5													R		
6	N	A													
7															
8															
9															
10															
11															

2. Etkinlik: Metinde geçen kelimelerden oluşturulan aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

1. Malzeme, gereç.
2. Çoğunlukla eski yazma kitaplarında görülen küçük, renkli resim sanatı.
3. Yöresel.
4. Tahta, çinko vb. hafif şeylerden yapılmış, temelsiz eğretici yapı.
5. Bir tema etrafında oluşan.
6. Gazete veya dergilerde çıkan, birbirini tamamlayan yazılardan oluşan dizi.

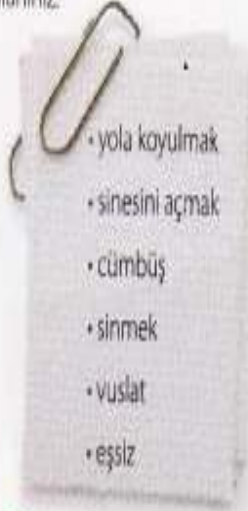

2. Etkinlik: Aşağıda şirde geçen bazı kelimelerin anlamları verilmiştir. Anlamlardan hareketle bulmacada gizlenen bu kelimeleri bulunuz.

- Beğendiği bir şeye benzeme çabası.
- Set, engel.
- Sağlamlaştırmak, güçlendirmek.
- Beğenilen bir kişi veya şeye benzemeyi istemek, gıpta etmek.
- Emek.
- İyice yanarak ateş durumuna gelmiş kömür veya odun parçası.

2. Etkinlik: Aşağıda verilen kelimeleri kare bulmacada bulduktan sonra anlamlarını tahmin ederek yazınız. Daha sonra tahminlerinizin doğruluğunu sözlükten kontrol ediniz. Bu kelimelerden üçünü cümle içinde kullanınız.

Tahminlerim

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

Cümlelerim

1. _____
2. _____
3. _____

2.2.6. Kavramların çağrıştırdığı sözcüklere yönelik etkinlikler:

Kavramların çağrıştırdığı sözcüklere yönelik etkinliklerde, metnin yer aldığı tema ile ilgili bir veya birkaç sözcük verilerek bu sözcüklerin öğrencilerin zihinlerinde çağrıştırdığı sözcüklerin listelenmesi istenmektedir. Böylece öğrencinin bu konu alanıyla ilgili sözcük dağarcığı ortaya çıkarılmakta, öğrenci hızlı düşünmeye yönlendirilmektedir. Arkadaşlarından duyacağı farklı sözcük örnekleri öğrencilerin sözcük dağarcıklarına katkıda bulunabilecektir.

ALD... GRAHAM BEL

Ölner KÖRSAL

1. etkinlik

Bilim ve teknoloji kavramlarının sizde uyandırdığı çağrışımları sıralayınız.

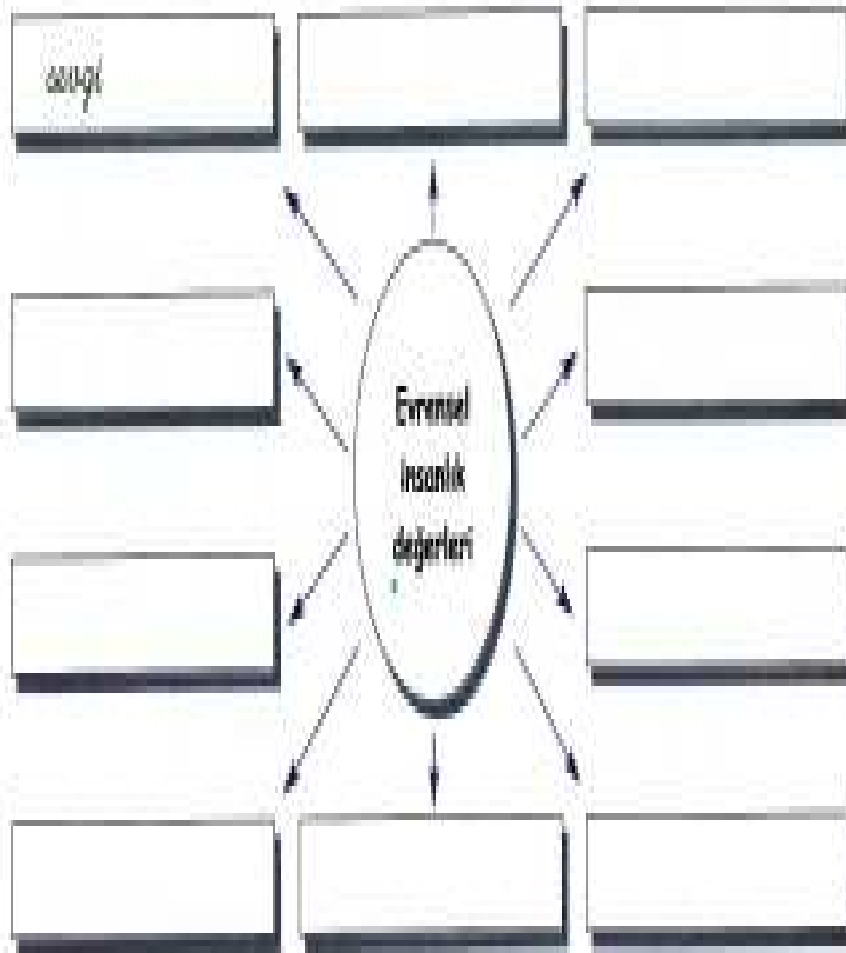
Bilim

Teknoloji

5. etkinlik

'Evrensel insanlık değerleri' sözü aklınıza neleri getiriyor? Yazınız. Bu değerlerden hangileri şirkde geçmektedir? Bunların altlarını renkli kalemle çizerek belirtiniz.

2.2.7. Sözcüklerden yola çıkarak metin oluşturmaya yönelik etkinlikler:

Bu etkinliklerde öğrencilerden okuma parçasından seçilen sözcüklerle ilgili bir metin oluşturması istenmektedir. Böylece öğrencilerin sözcüklerin anlamlarını öğrenmeleri ve onları cümle içerisinde kullanmaya çalışmaları sağlanmaktadır. Ayrıca metin oluşturma aşamasında konu bütünlüğü sağlama ve yazım kuralları çalışması da yapılmış olmaktadır. Bu tür etkinlikler birden fazla çalışmayı kapsamaması bakımından sözcük dağarcığı zenginleştirme çalışmalarında her zaman faydalı olacak etkinliklerdir.

ii) Aşağıdaki boşluğa en az üç tiyatro terimini bir arada kullanacağınız kısa bir metin yazınız.

YUKARIDA NE VAR NE YOK? (BILLY ARONSON)

SÖZ VARLIĞIMIZI ZENGİNLEŞTİRELİM

1. Etimoloji: Aşağıdaki kelimeler Yukarıda Ne Var Ne Yok? başlıklı metinde geçmektedir. Bunların anlamlarını sözlükten öğreniniz. Aşağıdaki boşluğa bu kelimelerden en az üçünü kullanacağınız kısa bir metin yazınız.

aygıt, astronom, algı, betimleme, gaf, kozmik

SÖZ VARLIĞIMIZI ZENGİNLEŞTİRELİM

1. Okunu: "Sanayileşme, çevre felaketi, duyarlı, çevre bilinci, çevre koruyucu, zehir, besin zinciri"

Dinlediğiniz metinde geçen yukarıdaki kelimelerden en az dördünü bir arada kullanacağınız kısa bir metin yazınız.

DOSTLUĞUN DEĞERİ (BEYDEBA)

SÖZ VARLIĞIMIZI ZENGİNLEŞTİRELİM

1. Etimoloji: Dostluğun Değeri başlıklı metinde geçen aşağıdaki kelimelerden en az üçünü seçiniz. Bunları bir arada kullanacağınız kısa bir metin yazınız.

filozof, ölçmek, tedbir, dayatmak, gözetmek, gevşemek

Blank area for writing the answer.

3. ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTAPLARINDAKİ SÖZCÜK DAĞARCIĞINI ZENGİNLEŞTİRME ETKİNLİKLERİNDE YER ALAN SÖZCÜKLERİN DİL KÖKENLERİNE VE TEMALARA GÖRE SAYISAL DAĞILIMI

Aksan'a göre (1995: 67) kimi zaman dildeki bir sözcük bile ulusun inançları, gelenekleri, bireylerin kendi aralarındaki davranış ve ilişkileri, maddî ve manevî kültürü üzerinde fikir verebilir. Kültür bir yaşam tarzıdır ve aynen dile yansır. "Sözvarlığı, sadece bir dilde birtakım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar ya da dilbilimdeki terimiyle göstergeler olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi manevi kültürün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünölmelidir"(Aksan, 2006: 7). "İçinde yabancı kelime olmayan tek bir medeni lisan yoktur. Yabancı kelimedenden korkmayalım. Lisanın kapıları önüne kontrol koyalım. Bu kontrol, ne maarif müfettişidir ne de dil kurumu üyesi. Bu kontrol Türk sanatkârının zevkidir, ona güveniriz" (Safa, 1984: 74). "Yabancı kelimelerin dilimize girmesi bir suç değil, yerinde kullanıldığında zenginliktir. Nesilden nesile aktarılan her dil o neslin dünyaya bakışını, hayat anlayışını ortaya koyar "(Özkan, 2004: 364).

Belirtilen düşüncelerden de anlaşılacağı üzere köklü bir geçmişe sahip olan her milletin dilinde, yabancı medeniyetlerle etkileşim sonucu dillerine yansımış birtakım sözcükler vardır. Bu sözcükler bazı dil bilimcilere göre kontrol altında tutulduğunda korkulması gereken bir unsur değil, bir zenginliktir. Bir dile geçmiş yabancı kökenli sözcükler incelendiğinde, o dile sahip olan milletin kültürel etkileşimlerini görebiliriz. Kültürün dile etki eden en önemli kavramlardan biri olduğunu bildiğimize göre kültürlerarası etkileşimler de doğrudan dile yansıyacaktır. Bu yansıma kimi zaman diğer medeniyetlerle aynı coğrafyalarda yaşamak suretiyle, kimi zaman ortaya çıkan ticari ve diplomatik ilişkiler sayesinde, kimi zaman ise ortak inanç değerlerini benimsemek suretiyle meydana gelebilir. Yabancı kökenli sözcük kullanımı son dönemlerde dünyaca kabul görmüş ortak bir dilin bulunması veya teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak ortaya çıkabilmektedir.

Tüm bu düşüncelerden yola çıkarak yazılı tarihini milattan sonra 6. yüzyıla kadar dayandırdığımız Türk milletinin dilinin de yabancı kültür ve medeniyetlerin dillerinden etkilenmemiş olması mümkün değildir. 11. yüzyıldan itibaren İslamiyet'in Türkler tarafından kabul edilmeye başlanması ile birlikte dildeki değişimler başlamıştır. Kaşgarlı Mahmud'a göre bu dönem Türk yazısı Uygur yazısı şeklindedir ve henüz Arapçanın yazıda etkisi söz konusu değildir. 12. yüzyılda başlayan Arapça etkisi bu yüzyılın sonralarına kadar görülür. 12.yüzyılın sonralarından itibaren Arapçanın yerini bölgesinde çok önemli bir kültür oluşturmuş olan Farsça alır ve Farsça bu dönemde devlet yazışmalarının ve tüm bilim, sanat etkinliklerinin dilidir. 14. yüzyılda İslâm uygarlığının bilim dili Arapça olduğu için İslam bilimleri de bu dille yazılmış ve böylece bilim terimleri Arapça olarak kurulmuştur (Levend, 1960: 68). Bu dönemde Arap edebiyatından bizim edebiyatımıza kuralları ile birlikte geçen ve “divan edebiyatı” adı da verilen edebiyat tarzının Arapça sözcükleri dilimize getirmekteki etkisinden de söz edilmektedir. 17. yüzyılda devletin duraklama dönemine girmesi, imparatorluğun yönünü batılı devletlere çevirmesine ve onlarla ilişkilerini yoğunlaştırmasına neden olmuştur. Bu dönemde yavaş yavaş batılı sözcükler ve terimler dilimizde görülmeye başlanır. Ancak batı kökenli sözcüklerin - özellikle Fransızca - tam anlamıyla yoğun olarak görüldüğü yüzyıllar 18. ve 19. yüzyıllardır. Bu dönemde Fransa'ya öğrenciler gönderilmiş ve burada eğitim görmeleri, Fransızca'yı öğrenmeleri sağlanmıştır. Milliyetçilik akımının etkisiyle ülkelerine geri dönen bu gençler kültürel anlamda yaşanan değişime öncülük etmeye çalışmışlardır. Cumhuriyet döneminde ise Harf İnkılâbı ile birlikte dilimize ters düşen sözcük ve yapılar ayıklanmaya çalışılmıştır. Atatürk'ün önderliğinde yapılan dil inkılâbı birçok amaç gütmektedir: 1- Aydın dili-halk dili uçurumunu kapatmak, 2- Türk diline millî bir gelişme yolu çizmek, 3- Eğitimi millîleştirmek, öğretimi millî eğitim diline kavuşturmak, 4- Dile uzun vadede işlevlilik kazandırmak, zengin bir kültür dili haline getirmek, 5- Dile millet ve kültür varlığı ile tarih şuuru kazandırmak (Korkmaz, 1998: 71). 1932'de kurulan Türk Dil Kurumu ile birlikte bu çalışmalar kurumsal ve sistemli hâle getirilmiştir.

Kullanılan dil insanlar arasında iletişimin ve etkileşimin olduğu her dönemde, toplumsal yaşayışların kırılma noktalarından doğal olarak etkilenmiştir ve

etkilenmeye devam edecektir. Dil toplumla yaşayan, toplumun önemli bir ferdi gibidir. Toplum neden etkileniyorsa, bu etkileniş dile de yansiyacaktır. Bu yansıyış da pek tabii olarak sözcüklerde kendini belli edecektir.

İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı kitabına göre Türkçe ders kitaplarında Atatürkçülük teması zorunlu olmak şartı ile 6 adet tema bulunmak zorundadır. 14 farklı tema ve bu temalara ait alt temalardan, Atatürkçülük teması ile birlikte 5 farklı temaya ait metinler Türkçe ders kitabında yer almalıdır. Yine İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı kitabına göre her temada farklı türlerden en az üç okuma, bir dinleme/izleme metnine/materyaline yer verilir. Dinleme metinleri öğretmen kılavuz kitabında yer almalıdır. Seçilen konu veya temanın farklı yönlerinin ele alındığı metinler işlenir. Dinleme/izleme metni, okuma metinlerinde ele alınan alt temalardan biriyle bağlantılı olabilir. Her sınıfta biri zorunlu Atatürk teması olmak üzere 6 ana tema ele alınır. 6. sınıfta “Sevgi”, 7. sınıfta “Millî Kültür”, 8. sınıfta “Toplum Hayatı” zorunlu ana temalardır. Zorunlu temalar diğer sınıflarda da işlenebilir. Ana temalar altında belirtilen alt temalar zenginleştirilebilir. Temalara içeriği yansıtmak kaydıyla programda belirtilen adlar dışında özgün adlar verilebilir.

İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı kitabına göre hazırlanmış olan Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlere ait, sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerinde yer alan sözcüklerin sayıları, bu sözcüklerin Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü’nde belirtilen kökenlere göre yüzdeler ve temalara göre dağılımları şu şekildedir:

3.1. Tablolar ve Yorumlar

Tablo.1
Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Sınıflara
Göre Sayısal Dağılımı

Sınıf	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
6.sınıf	117	27,92
7.sınıf	160	38,18
8.sınıf	142	33,89
Toplam	419	100

Tablo 1’de Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin sınıflara göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde etkinliklerde 6. sınıfa ait 117 sözcük, 7. sınıfa ait 160 sözcük, sekizinci sınıfa ait 142 sözcük olduğu görülmektedir. Sözcüklerin sınıflara dağılım yüzdelerinde dengeli bir dağılım söz konusu değildir. Bu noktada etkinliklerde yer alacak sözcüklerin sayı bakımından sınırlanma gibi bir durumunun olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo.2
Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerine Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Arapça	175	41,76
Türkçe	124	29,54
Fransızca	55	13,12
Farsça	38	9,06
İngilizce	9	2,14
Rumca	8	1,90
İtalyanca	6	1,43
Argo	1	0,23
Bulgarca	1	0,23
Moğolca	1	0,23
Yunanca	1	0,23
Toplam	419	100

Tablo 2’de Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerine göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan anlamı bilinmeyen sözcüklerin yarısına yakın bir bölümünün Arapça kökenli sözcüklerden oluştuğu görülmektedir. Arapçayı oran olarak Türkçe ve Fransızca

kökenli sözcükler izlemektedir. Etkinliklerde “zırtapoz” gibi argo, “kuluçka” gibi Bulgarca, “kurultay” gibi Moğolca, “Etnografya” gibi Yunanca kökenli sözcüklerin de yer aldığı görülmüştür.

Burada dikkati çeken en önemli nokta, öğrenci çalışma kitaplarında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerine göre sayısal dağılımında yoğunluğun Türkçe sözcüklerde olmamasıdır. Türkçe dersinde amaç Türkçeyi öğretmek olduğuna göre Türkçe kökenli sözcüklerin metinlerde ve etkinliklerde daha fazla olması gerektiği düşünülebilir.

Tablo.3
Türkçe Dersi 6.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerine Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Türkçe	38	32,47
Arapça	36	30,76
Fransızca	20	17,09
Farsça	9	7,69
İngilizce	6	5,12
İtalyanca	4	3,41
Rumca	2	1,70
Bulgarca	1	0,85
Yunanca	1	0,85
Toplam	117	100

Tablo 3'te Türkçe dersi 6.sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerine göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde dağılımın büyük oranda Türkçe ve Arapça sözcükler üzerinde yoğunlaştığı bu iki dil kökenini Fransızca sözcüklerin izlediği görülmektedir.

Tablo.4
Türkçe Dersi 6.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Temalara
Göre Sayısal Dağılımı

Tema Adı	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Doğa ve Evren	27	23,07
Atatürkçülük	24	20,51
Sevgi	23	19,65
Bilim ve Teknoloji	15	12,82
Okuma Kültürü	15	12,82
Kişisel Gelişim	13	11,11
Toplam	117	100

Tablo 4’te Türkçe dersi 6.sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin temalara göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde anlamı bilinmeyen sözcüklerin “Doğa ve Evren, Atatürkçülük, Sevgi” temaları üzerinde yoğunlaştığı görülür.

Tablo.5
Türkçe Dersi 6.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerinin Atatürkçülük Temasına Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Arapça	11	45,83
Türkçe	8	33,33
Fransızca	4	16,66
Yunanca	1	4,16
Toplam	24	100

Tablo 5’te Türkçe dersi 6.sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerinin Atatürkçülük temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde yoğunluğun Arapça ve Türkçe sözcükler üzerinde olduğu, Fransızca ve Yunanca sözcüklerin de Atatürkçülük temasının etkinliklerinde yer aldığı görülür. Atatürkçülük temasındaki metinlerin söz ettiği dönemin kültürel etkileşimlerini göz önüne aldığımızda tabloda yer alan dil kökeni adlarının döneminin dil özelliklerini yansıttığı görürüz. Etkinliklerde “düşünür, çağdaş” gibi Türkçe; “mensup, vasıf “ gibi Arapça; “idealist, konservatuvar” gibi Fransızca sözcüklerin yer aldığı görülür.

Tablo.6
Türkçe Dersi 6.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerinin Bilim ve Teknoloji Temasına Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Fransızca	7	46,66
İngilizce	4	26,66
Arapça	2	13,33
Bulgarca	1	6,66
Türkçe	1	6,66
Toplam	15	100

Tablo 6’da Türkçe dersi 6.sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerinin Bilim ve Teknoloji temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde yoğunluğun Fransızca ve İngilizce sözcüklerde yer aldığı görülür. Bu durum günümüz dünyasında bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelerde evrenselliği sağlamak ve ürün tanıtımlarını dünyada geçerliliği olan diller yoluyla yapmak düşüncesi ile açıklanabilir. Bilim ve Teknoloji temasında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerdeki sözcükleri incelediğimizde karşımıza temayla ilgili olan “programlamak, mikroskobik, sistem, mucit, telgraf” gibi sözcükler çıkmaktadır.

Tablo.7
Türkçe Dersi 6.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerinin Doğa ve Evren Temasına Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Türkçe	12	44,44
Arapça	9	33,33
Farsça	2	7,40
İngilizce	2	7,40
Fransızca	1	3,70
Rumca	1	3,70
Toplam	15	100

Tablo 7’de Türkçe dersi 6. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerinin Doğa ve Evren temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde sözcük yoğunluğunun Türkçe ve Arapça üzerinde olduğu görülür. Temanın sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerdeki sözcükleri incelediğimizde, karşımıza temayla ilgili Türkçe dil kökenine ait “yaşam, doğa, duru” ; Arapça dil kökenine ait “hayat, tabiat, berrak” gibi sözcükler çıkar. Yine diğer kökenlere ait “ahenk, tundra, ren geyiği, kokoreç” gibi sözcükler de temada yer almaktadır.

Tablo.8
Türkçe Dersi 6.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan
Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki
Sözcüklerin Kökenlerinin Kişisel Gelişim Temasına Göre Sayısal
Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Türkçe	7	53,84
Arapça	4	30,76
Farsça	1	7,69
Fransızca	1	7,69
Toplam	13	100

Tablo 8’de Türkçe dersi 6.sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerinin Kişisel Gelişim temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde temadaki etkinliklerde yer alan sözcük sayısının çok fazla olmadığı görülmektedir. Sözcüklerden yarısından fazlası Türkçeye aitken, Arapça sözcüklerin oranı da yüksektir. Etkinliklerde tema ile ilgili “ yargılamak, öz eleştiri” gibi Türkçe; “insaf, sefil” gibi Arapça; “anormal” ve “post” gibi Fransızca ve Farsça sözcükler yer almaktadır.

Tablo.9
Türkçe Dersi 6.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerinin Okuma Kültürü Temasına Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Fransızca	5	33,30
Arapça	3	20
Türkçe	3	20
Farsça	2	13,33
İtalyanca	2	13,33
Toplam	15	100

Tablo 9’da Türkçe dersi 6.sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerinin Okuma Kültürü temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde temadaki etkinliklerde yer alan sözcük sayısının az, dağılımının dengeli olduğu görülmektedir. Sözcüklerden önemli bir kısmı Fransızcaya aittir. Etkinliklerde “analiz, plastik, mikroskopik” gibi Fransızca; “özgün, özen” gibi Türkçe; “matkap, kerpeten” gibi Arapça sözcükler yer almaktadır. Belirtilen sözcüklerin çoğunun tema ile yakından ilgili olmayıp etkinliğin geçtiği metinlerden seçildiği görülmektedir.

Tablo.10
Türkçe Dersi 6.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerinin Sevgi Temasına Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Arapça	7	30,43
Türkçe	7	30,43
Farsça	4	17,39
Fransızca	2	8,69
İtalyanca	2	8,69
Rumca	1	4,34
Toplam	23	100

Tablo 10’da Türkçe dersi 6. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin dil kökenlerinin Sevgi temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde temadaki etkinliklerde yer alan sözcük sayısının diğer temalara oranla fazla olduğu görülmektedir. Etkinliklerde “birey, engel” gibi Türkçe; “mukavva, nasır, harçlık” gibi Arapça; “gergef, gerdan” gibi Farsça sözcükler, “şık” gibi Fransızca ve “iskemle” gibi Rumca sözcükler yer almaktadır. Belirtilen sözcüklerin tema ile yakından ilgili olmayıp etkinliğin geçtiği metinlerden seçildiği görülmektedir.

Tablo.11
Türkçe Dersi 7.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerine Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Arapça	69	43,12
Türkçe	46	28,75
Fransızca	27	16,87
Farsça	11	6,87
İngilizce	3	1,87
İtalyanca	2	1,25
Rumca	2	1,25
Toplam	160	100

Tablo 11’de Türkçe dersi 7.sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerine sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde dağılımın büyük oranda Arapça sözcükler üzerinde yoğunlaştığı, bu dili Türkçenin izlediği, Fransızca, Farsça, İngilizce, İtalyanca ve Rumca sözcüklerin de etkinliklerde yer aldığı görülür.

Tablo.12
Türkçe Dersi 7.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Temalara
Göre Sayısal Dağılımı

Tema Adı	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Milli Kültür	41	25,62
Doğa ve Evren	32	20
Hak ve Özgürlükler	27	16,87
Atatürkçülük	26	16,65
Duyular ve Hayaller	19	11,87
Alışkanlıklar	15	9,37
Toplam	160	100

Tablo 12’de Türkçe dersi 7. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin temalara göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde anlamı bilinmeyen sözcüklerin “Milli Kültür, Doğa ve Evren, Hak ve Özgürlükler ve Atatürkçülük,” temaları üzerinde yoğunlaştığı görülür.

Tablo.13
Türkçe Dersi 7.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerinin Alışkanlıklar Temasına Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Fransızca	8	53,33
Arapça	4	26,66
Türkçe	2	13,33
İngilizce	1	6,66
Toplam	15	100

Tablo 13'te Türkçe dersi 7. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerinin Alışkanlıklar temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde temadaki etkinliklerde yer alan sözcük sayısının diğer temalara oranla az olduğu görülmektedir. Etkinliklerde “ performans, potansiyel, limit, kontrat” gibi Fransızca; “muntazam, müşkülpesent,” gibi Arapça; “ribaunt” gibi İngilizce sözcükler yer almaktadır. Belirtilen sözcüklerin tema ile yakından ilgili olmayıp etkinliğin geçtiği metinlerden seçildiği görülmektedir

Tablo.14
Türkçe Dersi 7.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerinin Atatürkçülük Temasına Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Arapça	17	65,38
Fransızca	4	15,38
Türkçe	4	15,38
Farsça	1	3,84
Toplam	26	100

Tablo 14’te Türkçe dersi 7. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerinin Atatürkçülük temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde temadaki etkinliklerde yer alan sözcüklerdeki Arapça sözcük oranının fazlalığı dikkat çekmektedir. Etkinliklerde “unsur, nihayetsiz, badire, hadise, tayin, vesika” gibi Arapça; “demokrat, kapitülasyon,” gibi Fransızca sözcükler yer almaktadır. Etkinliklere ait metinler incelendiğinde Arapça kökenli sözcüklerin fazlalığının Atatürk’ün çeşitli toplantılarda yaptığı konuşmaların metinlerde aynen yer alması neticesinde ortaya çıktığı görülmektedir. Bu noktada bu sözcüklerin günümüz dil kullanımındaki işlevlerinin göz önünde bulundurulmadığı düşünülebilir.

Tablo.15
Türkçe Dersi 7.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerinin Doğa ve Evren Temasına Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Türkçe	11	34,37
Arapça	7	21,87
Fransızca	7	21,87
Farsça	4	12,50
İngilizce	2	6,25
İtalyanca	1	3,12
Toplam	32	100

Tablo 15’te Türkçe dersi 7. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerinin Doğa ve Evren temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde temadaki etkinliklerde yer alan sözcüklerin sayısının diğer etkinlere oranla fazla olduğu görülür. Etkinliklerde “çevre, olgu, betimleme, uysal” gibi Türkçe; “ahşap, huzur, kasvet” gibi Arapça; “astronom, kozmik, turizm” gibi Fransızca; “narin, zehir” gibi Farsça sözcükler yer almaktadır. Öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcükler incelendiğinde bu sözcüklerin tema ile ilgili sözcükler olduğu görülebilir.

Tablo.16
Türkçe Dersi 7.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerinin Duyular ve Hayaller Temasına Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Arapça	11	57,89
Türkçe	6	31,57
Fransızca	2	10,52
Toplam	19	100

Tablo 16’da Türkçe dersi 7. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerinin Duyular ve Hayaller temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde temadaki etkinliklerde yer alan sözcüklerin dil kökeni bakımından üç gruba ayrıldığını ve yoğunluğun Arapça sözcüklerde olduğu görülür. Etkinliklerde “âlem, sükûn, semavi, sofa” gibi Arapça; “erdem, gözetmek, gevşemek” gibi Türkçe; “potin, filozof,” gibi Fransızca sözcükler yer almaktadır. Öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcükler incelendiğinde bu sözcüklerin tema ile ilgili yakından ilgili olmayan sözcükler olduğu görülebilir

Tablo.17
Türkçe Dersi 7.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerinin Hak ve Özgürlükler Temasına Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Türkçe	17	62,96
Arapça	5	18,51
Farsça	3	11,11
Fransızca	1	3,70
Rumca	1	3,70
Toplam	27	100

Tablo 17’de Türkçe dersi 7. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerinin Hak ve Özgürlükler temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde temadaki etkinliklerde yer alan sözcüklerdeki Türkçe sözcük oranının fazlalığı dikkat çekmektedir. Etkinliklerde “özen, öngörmek, yaratıcı, eleştirel, öz saygı” gibi Türkçe; “ıstırap, intihal” gibi Arapça; “hoşgörü” gibi Farsça, “dram” gibi Fransızca sözcükler yer almaktadır. Öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcükler incelendiğinde bu sözcüklerin tema ile yakından ilgili olan sözcükler olduğu görülebilir

Tablo.18
Türkçe Dersi 7.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerinin Milli Kültür Temasına Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Arapça	25	60,97
Türkçe	6	13,64
Fransızca	5	12,19
Farsça	3	7,31
İtalyanca	1	2,43
Rumca	1	2,43
Toplam	41	100

Tablo 18’de Türkçe dersi 7.sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerinin Millî Kültür temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde temadaki etkinliklerde yer alan sözcüklerdeki Arapça sözcük oranının fazlalığı dikkat çekmektedir. Temanın adı da göz önünde bulundurulduğunda bu oran daha da dikkat çekici olmaktadır. Etkinliklerde “hukuk, şuur, tetkik, teşkilat, mahiyet, tebliğ, muhasara, hakiki, vesika, mahsus ” gibi Arapça; “benimsemek, yadırgamak, çemen” gibi Türkçe; “yağmacılık, figan” gibi Farsça, “kundura” gibi İtalyanca, “tuğla” gibi Rumca sözcükler yer almaktadır. Öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcükler incelendiğinde bu sözcüklerin tema ile kısmen ilgili olan sözcükler olduğu görülebilir

Tablo.19
Türkçe Dersi 8.Sınıf Öğrenci Çalışma Yer Alan Sözcük Dağarcığını
Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Kökenlerine Göre
Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Arapça	70	49,29
Türkçe	40	28,16
Farsça	18	12,64
Fransızca	8	5,63
Rumca	4	2,81
Argo	1	0,70
Moğolca	1	0,70
Toplam	142	100

Tablo 19’da Türkçe dersi 8.sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerine göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde dağılımın yarısına yakınının Arapça sözcükler üzerinde yoğunlaştığı, bu dil kökenini Türkçenin izlediği, Farsça Fransızca, Rumca sözcüklerin de etkinliklerde yer aldığı görülür. Etkinliklerde ve Moğolca bir sözcük de bulunmaktadır.

Tablo.20
Türkçe Dersi 8.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Temalara
Göre Sayısal Dağılımı

Tema Adı	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Toplum Hayatı	42	28,87
Atatürkçülük	23	16,19
Milli Kültür	23	16,19
İletişim	22	15,49
Kavramlar ve Çağrışımlar	20	14,08
Kişisel Gelişim	13	9,15
Toplam	142	100

Tablo 20’de Türkçe dersi 8. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin temalara göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde anlamı bilinmeyen sözcüklerin daha çok Toplum Hayatı temasında yoğunlaştığı görülür. Atatürkçülük, Milli Kültür, İletişim, Kavramlar ve Çağrışımlar temalarına ait sözcükler dengeli bir dağılım izlemişken, Kişisel Gelişim temasına ait etkinliklerdeki sözcük sayısı diğer temalara oranla daha azdır.

Tablo.21
Türkçe Dersi 8.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerinin Atatürkçülük Temasına Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Arapça	18	78,26
Türkçe	2	8,49
Farsça	1	4,34
Fransızca	1	4,34
Yunanca	1	4,34
Toplam	23	100

Tablo 21’de Türkçe dersi 8. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerinin Atatürkçülük temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde temadaki etkinliklerde yer alan sözcüklerdeki Arapça sözcük oranının fazlalığı dikkat çekmektedir. Etkinliklerde “minnet, sulh, ihtiras, cemiyet, medrese, mağrur, refah, haset, irfan” gibi Arapça; “arı, boyunduruk,” gibi Türkçe sözcükler yer almaktadır. Etkinliklere ait metinler incelendiğinde Arapça kökenli sözcüklerin fazlalığının Atatürk’ün çeşitli toplantılarda yaptığı konuşmaların metinlerde aynen yer alması neticesinde ortaya çıktığı görülmektedir. Bu noktada bu sözcüklerin günümüz dil kullanımındaki işlevlerinin göz önünde bulundurulmadığı düşünülebilir.

Tablo.22
Türkçe Dersi 8.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerinin İletişim Temasına Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Arapça	10	45,45
Farsça	7	31,81
Türkçe	5	22,72
Toplam	22	100

Tablo 22’de Türkçe dersi 8. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerinin İletişim temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde temadaki etkinliklerde yer alan sözcüklerin üç dil kökeninde gruplandığı görülür. Etkinliklerde“ libas, inkâr, mucizevî, mesul” gibi Arapça; “lal, yâd, aşikâr” gibi Farsça; ”bellek, semiz” gibi Türkçe sözcükler yer almaktadır. Öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcükler incelendiğinde bu sözcüklerin tema ile ilgili olmayan sözcükler olduğu görülebilir

Tablo.23
Türkçe Dersi 8.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerinin Kavramlar ve Çağrışımlar Temasına Göre Sayısal
Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Türkçe	14	70
Arapça	4	20
Farsça	1	5
Rumca	1	5
Toplam	23	100

Tablo 23'te Türkçe dersi 8. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerinin Kavramlar ve Çağrışımlar temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde temadaki etkinliklerde yer alan sözcüklerdeki Türkçe sözcük oranının fazlalığı dikkat çekmektedir. Etkinliklerde “sıtma, sürgün, yamaç, erdem, düğüm, övgü, yergi” gibi Türkçe; “vaat, üslup,” gibi Arapça kökenli sözcükler yer almaktadır.

Tablo.24
Türkçe Dersi 8.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerinin Kişisel Gelişim Temasına Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Türkçe	7	53,84
Arapça	3	23,07
Fransızca	2	15,38
Argo	1	7,69
Toplam	13	100

Tablo 24’te Türkçe dersi 8. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerinin Kişisel Gelişim temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde temadaki etkinliklerde yer alan sözcüklerin sayısının diğer temalara oranla daha az olduğu görülmekte ve Türkçe sözcük oranının fazlalığı dikkat çekmektedir. Etkinliklerde “alp, altın, kuşak, yaman” gibi Türkçe; “iştigal etmek, zahmet,” gibi Arapça sözcükler yer almaktadır. Öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcükler incelendiğinde bu sözcüklerin tema ile kısmen ilgili sözcükler olduğu görülebilir

Tablo.25
Türkçe Dersi 8.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerinin Milli Kültür Temasına Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Arapça	13	56,52
Farsça	5	21,73
Türkçe	5	21,73
Toplam	23	100

Tablo 25’te Türkçe dersi 8. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerinin Milli Kültür temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde temadaki etkinliklerde yer alan sözcüklerin üç dil kökeninde gruplandığı görülmekte ve Arapça sözcük oranının fazlalığı dikkat çekmektedir. Temanın adı da göz önünde bulundurulduğunda bu oran daha da dikkat çekici olmaktadır. Sözcüklerin kökenlerine baktığımızda ana dilimizi ve tarihsel süreçte yoğun sosyal etkileşimlerimizin olduğu kültürlerin dillerini görürüz. Etkinliklerde “hisseye, mecmua, muhavere, malumat, adalet, hısımlık, mübarek, türbe” gibi Arapça; “kör, terazi, niyaz” gibi Farsça; “örnek, ikileme, cazgır” gibi Türkçe gibi sözcükler yer almaktadır. Öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcükler incelendiğinde bu sözcüklerin tema ile yakından ilgili olan sözcükler olduğu görülebilir

Tablo.26
Türkçe Dersi 8.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Kökenlerinin Toplum Hayatı Temasına Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Sözcük Sayısı	Sözcük Yüzdesi (%)
Arapça	22	52,38
Türkçe	7	16,66
Fransızca	5	11,90
Farsça	4	9,52
Rumca	3	7,14
Toplam	41	100

Tablo 26’da Türkçe dersi 8. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin kökenlerinin Toplum Hayatı temasına göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde temadaki etkinliklerde yer alan sözcüklerindeki Arapça sözcük oranının fazlalığı dikkat çekmektedir. Milli Kültür temasında sözcükler üç dil kökeninde yer almışken, bu tema ile benzer olan Toplum Hayatı temasında daha geniş bir dağılım görmekteyiz. Bu durum yabancı sözcüklerin kültürel öğelerde yer almasının, toplumsal öğelerde yer almasından daha zor olmasıyla ve daha çok zaman almasıyla açıklanabilir. Etkinliklerde “nesil, mahalli, beşeri, vazife, şuur, esef, haşyet, edebi, aba” gibi Arapça; “engel, ilgi, tanık” gibi Türkçe; “jeneratör, teras, lastik” gibi Fransızca; “sipariş, namert, mühür” gibi Farsça; “sınır, yakamoz” gibi Rumca sözcükler yer almaktadır. Öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcükler incelendiğinde bu sözcüklerin tema ile yakından ilgili olan sözcükler olduğu görülebilir

4. TÜRKÇE DERSİ ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTAPLARINDA YER ALAN SÖZCÜK DAĞARCIĞINI ZENGİNLEŞTİRME ETKİNLİKLERİNDEKİ SÖZCÜKLERİN ÖLÇME – DEĞERDİRMESİNE İLİŞKİN SONUÇLAR

“Bir betimleme işi olan ve hayatımızın birçok alanında karşımıza çıkan ölçmeyi, gözleme dayalı sonuçların sayı ve sembollerle ifade edilmesi olarak tanımlayabiliriz” (Tekin,1977). “Geniş anlamda ölçme, belli bir nesnenin ya da nesnelerin belli bir özelliğe sahip olup olmadığının, sahipse sahip oluş derecesinin gözlenip, gözlem sonuçlarının sembollerle ve özellikle sayı sembolleriyle ifade edilmesidir” (Tekin, 2000: 31).

Tanımlardan anlaşılacağı gibi ölçme, bireyin bilgi ve becerilere sahip olma derecesini sayı ve sembollerle ortaya çıkarma işidir. Ölçülmek istenen özellikler bazen doğrudan bazen ise dolaylı gözlenebilmektedir.

Bu sebeple ölçme ikiye ayrılmaktadır:

1-Doğrudan Ölçme: Ölçülmek istenen özelliğin doğrudan gözlenerek sayı ve sembollerle ifade edilmesidir. Terazi ile yapılan ağırlık ölçümleri doğrudan ölçmeye girmektedir.

2-Dolaylı Ölçme: Doğrudan ölçülmesi imkânsız olan özelliğin, onunla ilgili başka bir değişken aracılığıyla ölçülmesidir. Eğitim ve öğretim veren kurumlarda yapılan ölçmeler dolaylı ölçme olarak belirtilmiştir.

Öğrencilerin başarı düzeylerinin tespiti için ölçme araçları kullanılır. Sınavların işlev alanı olarak genellikle üç ayrı ölçüm konusundan söz edilir (Önder, 1990; 115):

1.Belli bir alana (bir öğretim alanı, meslek) girerken, kişinin o alanda sahip olduğu yeteneğin ölçümü,

2.Öğrencinin belli bir konuda kazandığı bilgi ve becerinin ölçümü,

3.Öğrencinin, öğrenimi sonunda bu öğrenimin onu hazırladığı işlerde yeterliliğini kanıtlayan bir belge niteliğindeki diplomayı hak edip etmediğinin ölçümü.

Klâsik tanımıyla değerlendirme; gözlem sonuçlarının bir ölçütle veya ölçütler takımıyla kıyaslanıp bir karara varılması işidir (Baykul, 1999: 8). “Değerlendirme: Çeşitli ölçme veya ölçme yerine geçen gözlemler neticesinde varılan yargıyı belirten genel bir terimdir. Ölçme sonuçlarından zihinsel yargılarla öznel sonuçlar çıkarmadır. Eğitim ve öğretimde amaçlara ne derece yaklaşıldığının bir ölçüsünü vermektedir” (Binbaşıoğlu,1983). “Değerlendirme” anlamı daha geniş bir kavramdır. Ölçme bize sadece bir nesnenin veya özelliğin niceliğine ilişkin bilgi verir; bu bilginin yeterli olup olmadığı, istenilen nicelik ve türden olup olmadığı ise bir değerlendirme sorunudur. Değerlendirme bir veya daha fazla gözlem verisini, bir ölçüt (kriter, kıstas, norm, miyar vb...)’e vurma işlemidir (Yıldırım, 1983: 2).

Değerlendirme ile ilgili tanımların bulunduğu ortak nokta, onun bir sonuca, bir yargıya varma işi olduğudur. Değerlendirmeyi yaparken en önemli nokta, bir ölçüte sahip olmaktır. Bu ölçüt sayesinde elde bulunan sayısal verilerin hedefe ne kadar yakın olduğu veya hedeften ne kadar uzak kaldığı anlaşılabilir.“Kabaca düşünüldüğünde, sınıf değerlendirmesi iki ana aktiviteden oluşur: Öğrencilerin ne kadar öğrendikleri ve ne kadar yetenek kazandıkları hakkında bilgi toplamak (ölçme), her öğrencinin öğrenim seviyesinin kabul edilebilirliği ve yeterliliği hakkında yorumda bulunmaktır (değerlendirme)” (Hesapçioğlu, 1994: 354).

Eğitim programının başında belirlenen amaçlara ulaşmak üzere seçilen, belli ölçütlere göre düzenlenen, uygun öğretim yöntem ve ilkeleriyle öğrencilere kazandırılmaya çalışılan öğrenme yaşantılarının etkili olup olmadığının bilinmesi gerekir. Bir başka deyişle, programın uygulanması sonunda ‘ne kadar öğrenildiği nasıl anlaşılacak?’ sorusunun cevaplanması gerekir (Öztürk, 2005: 224).

Ölçme ve değerlendirme, öğretimi tamamlayan bir süreçtir. Bir öğretim programı etkili bir öğretim hizmeti ile adım adım uygulanırken bir yandan da uygulamanın her adımında gerçekleşen ürünlerin incelenmesi, işletilen şekliyle öğretme-öğrenme sürecinin istenen ürünleri tam olarak verip vermediğinin izlenmesi gerekir. Bir dersle ilgili olarak öğretme – öğrenme sürecinin istenen ürünleri eksiksiz

olarak vermesi bu sürecin adım adım izlenmesine ve her adımda görülen eksiklik ve aksaklıkların daha sonraki adıma geçmeden önce giderilmesine bağlıdır (Özçelik,1987: 4).

Bu çalışmada, öğrenci çalışma kitaplarında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin öğrencilerce kazanılma oranları belirlenirken dolaylı ölçme yöntemi kullanılmıştır. Öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerdeki sözcüklerden oluşturulmuş - öğrenci çalışma kitaplarında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirmeye yönelik etkinlikler tarzında - 6. ve 7. sınıflara ait 6'şar etkinlik hazırlanmıştır. Bu etkinliklerde 50'si 6. sınıfa ait, 50'si de 7. sınıfa ait olmak üzere toplam 100 sözcük kullanılmıştır. Sözcükler seçilirken sınıflara ait tüm sözcüklerin kökenlere dağılımı dikkate alınmıştır. Yani 6. sınıfa ait tüm sözcüklerin % 32,47'si Türkçe olduğundan uygulama etkinliklerinde yer alan 50 sözcük içinde Türkçe sözcük oranı da % 32'ye yakındır. 7. sınıfa ait tüm sözcüklerin % 43,12'si Arapça olduğundan uygulama etkinliklerinde yer alan Arapça sözcük oranı da % 43'e yakındır.

Sözcükler seçilirken temalara ait tüm sözcüklerin sayısal dağılım oranları dikkate alınmıştır. Yani 6. sınıfa ait tüm sözcüklerin % 23,7'si Doğa ve Evren temasına ait olduğundan uygulama etkinliklerinde yer alan 50 sözcük içinde Doğa ve Evren temasına ait sözcük oranı da % 23'e yakındır. 7. sınıfa ait tüm sözcüklerin % 25,62'si Millî Kültür temasına ait olduğundan uygulama etkinliklerinde yer alan 50 sözcük içinde Millî Kültür temasına ait sözcük oranı da % 25'e yakındır

Bazı etkinlikler iki bölümden oluşturulmuştur. (Verilen sözcüklerle anlamları eşleştirme ve eşleştirilen sözcüklerle anlamlı birer cümle kurma etkinlikleri) Bazı etkinliklerde aynı sözcükler kullanılmıştır. (Sözcüklerin tek başlarına verilerek anlamlarının tahmin edilmesinin istenmesi etkinliği ve sözcüklerin cümle içerisinde verilerek anlamlarının tahmin edilmesinin istenmesi etkinliği.) Değerlendirme aşamasında bu sözcüklerin kazanılma başarıları ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Yani uygulama etkinliklerinde bir sınıfa ait 50 farklı sözcük varken, değerlendirme

yüzdeleri hesaplanırken, yüzdeler 50'ye değil 70'e bölünerek hesaplanmıştır. Böylece sözcükler aynı olsa da farklı etkinliklerde yer aldıkları ve kazanılma başarı oranları farklı olduğu için, hesaplamalar yapılırken her biri ayrı bir sözcük gibi değerlendirilmiştir. Aynı sözcüklerden oluşan uygulama etkinlikleri hazırlanmasının sebebi, farklı tarzda hazırlanmış uygulama etkinliklerinin başarısını eşit koşullarda ölçme istediğidir. Uygulama etkinliklerindeki sözcüklerin kazanılma başarısı ölçütü yüzde yüz oranına göre değerlendirilmiştir. Bu orana yakınlık veya uzaklık sözcüklerin kazanılmaları hakkında bilgi verici olacaktır. 240 öğrenciye uygulanan etkinliklerdeki sözcüklerin kazanılma başarısı şu şekilde tablolştırılmıştır:

4.1. Tablolar ve Yorumlar

Tablo.27
Türkçe Dersi 6. ve 7.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Öğrencilerce Doğru Kullanımının Sayısal Dağılımı

Sınıf	Uygulama Etkinliklerindeki Sözcük Sayısı	Sözcüklerin Doğru Kullanılma Oranları
6	70	% 50,35
7	70	% 43,85
Ortalama	70	% 47,1

Tablo 27’de Türkçe dersi 6. ve 7. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin öğrencilerce doğru kullanımının sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde uygulama etkinliklerinde yer alan 70 sözcüğün 7. sınıf öğrencileri tarafından doğru kullanım oranının % 50,35; 8. sınıf öğrencileri tarafından doğru kullanım oranının % 43,85; bu iki sınıf öğrencilerinin sözcükleri doğru kullanma ortalamalarının ise % 47,1 olduğu görülmektedir. Sonuç olarak her iki sınıf öğrencilerinin de öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerden - neredeyse - iki sözcükten birini doğru olarak kavrayamamış olması söz konusudur. Bu durum sözcük dağarcığını zenginleştirme çalışmalarının, sözcük dağarcığını zenginleştirme çalışmalarına ait etkinliklerin ve sözcük dağarcığını zenginleştirme çalışmaları konusundaki öğretmen ve öğrenci tutumlarının gözden geçirilmesi olasılığını düşündürmektedir.

Tablo.28
Türkçe Dersi 6.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Öğrencilerce Doğru Kullanımının Kökenlerine Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Uygulama Etkinliklerinde Yer Alan Sözcük Sayısı	Uygulama Etkinliklerinde Yer Alan Sözcüklerin Doğru Kullanım Oranı (%)
Arapça	18	54,47
Bulgarca	1	80
Farsça	5	41
Fransızca	12	40
İngilizce	4	61,25
İtalyanca	3	40
Rumca	1	90
Türkçe	23	51,52
Yunanca	2	12,5

Tablo 28’de Türkçe dersi 6. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin öğrencilerce doğru kullanımının kökenlerine göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tabloya göre Arapça sözcüklerin kazanılma oranı % 54,47’dir. Arapça “kasvet, çul, muziplik” sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranı düşükken; “cumhurbaşkanı, matkap, harçlık” sözcüklerinin kazanılma oranı yüksektir. Tabloya göre Bulgarca sözcüğün kazanılma oranı % 80’dir. Bu sözcüğün “kuluçka” olduğu uygulama etkinliklerinde görülmektedir. Tabloya göre Farsça sözcüklerin kazanılma oranı % 41’dir. Farsça “ahu” sözcüğü hiçbir öğrenci tarafından kazanılamamışken, “hurdacı” sözcüğü tüm

öğrenciler tarafından kazanılmıştır. Tabloya göre Fransızca sözcüklerin kazanılma oranı % 40'tır. Fransızca “envanter, aks, analiz “ sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranı düşükken, “şık, anormal” sözcüklerinin kazanılma oranı diğerlerine göre daha yüksektir. Tabloya göre İngilizce sözcüklerin kazanılma oranı % 61,25'tir. İngilizce “stok” sözcüğünün kazanılma oranı son derece düşükken,” video ve naylon” sözcüklerinin kazanılma oranları yüksektir. Tabloya göre İtalyanca sözcüklerin kazanılma oranı % 40'tır. İtalyanca “güverte” sözcüğü öğrenciler tarafından tam anlamıyla kavranamamıştır. Tabloya göre Rumca sözcüğün kazanılma oranı % 90'dır. Bu sözcüğün “iskemle” olduğu uygulama etkinliklerinde görülmektedir. Tabloya göre Türkçe sözcüklerin kazanılma oranı % 51,52'dir. Türkçe “tolga, üreteç, esin “ sözcüklerinin kazanılma oranları düşükken, “yargıç, çağdaş, kayık” sözcüklerinin kazanılma oranları yüksektir. Tabloya göre Yunanca sözcüğün kazanılma oranı % 12,5'tir. Yunanca “ etnografya müzesi ” sözcüğünün kazanılma oranının öğrencilere uygulanan her iki etkinlikte de çok düşük olduğu görülmektedir. Dikkat edilmesi gereken en önemli nokta öğrencilerce kazanılma oranı yüksek olan sözcüklerin okul öğrenmeleri ile değil, genellikle sosyal hayat öğrenmeleri ile ortaya çıktığı izlenimidir. (cumhurbaşkanı, harçlık, hurdacı, kuluçka, şık, naylon, kayık)

Tablo.29
Türkçe Dersi 7.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Öğrencilerce Doğru Kullanımının Kökenlerine Göre Sayısal Dağılımı

Dil Kökeni	Uygulama Etkinliklerinde Yer Alan Sözcük Sayısı	Uygulama Etkinliklerinde Yer Alan Sözcüklerin Doğru Kullanım Oranı (%)
Arapça	30	54,33
Farsça	3	88,33
Fransızca	11	60,45
İngilizce	3	81,66
Rumca	3	40
Türkçe	20	48

Tablo 29’da Türkçe dersi 7. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin öğrencilerce doğru kullanımının kökenlerine göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tabloya göre Arapça sözcüklerin kazanılma oranı % 54,33’tür. Arapça “müşkülpesent, namizaç, istila, ihtiras, intihal, kasvet, muvaffak olmak” sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranı düşükken; “muntazam, ahşap, ıstırap, zirve, şuur” sözcüklerinin kazanılma oranı yüksektir. Tabloya göre Farsça sözcüklerin kazanılma oranı % 88,33’tür. Farsça “narin, zehir, hoşgörü” sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranları yüksektir. Tabloya göre Fransızca sözcüklerin kazanılma oranı % 60,45’tir. Fransızca “demokrat, astronom, resif “ sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranı düşükken, “sistemli, filozof, turizm” sözcüklerinin kazanılma oranı diğerlerine göre daha yüksektir. Tabloya göre İngilizce sözcüklerin kazanılma oranı % 81,66’dır. İngilizce ” kort ve bowling” sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranları yüksektir. Tabloya göre Rumca sözcüklerin kazanılma oranı % 40’tır. Rumca “küpeşte “ sözcüğünün öğrencilerce kazanılma oranı düşükken, “tuğla” sözcüğünün kazanılma oranı

yüksektir. Tabloya göre Türkçe sözcüklerin kazanılma oranı % 48'dir. Türkçe “olgu, erdem, gözetmek, öngörmek “ sözcüklerinin kazanılma oranları düşükken, “kızgın, erken, göçebe” sözcüklerinin kazanılma oranları yüksektir. Dikkat edilmesi gereken en önemli nokta öğrencilerce kazanılma oranı yüksek olan sözcüklerin okul öğrenmeleri ile değil, genellikle sosyal hayat öğrenmeleri ile ortaya çıktığı izlenimdir. (ahşap, zirve, zehir, turizm, tuğla, erken)

Tablo.30
Türkçe Dersi 6.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Öğrencilerce Doğru Kullanımının Temalara Göre Sayısal Dağılımı

Sözcüğün Ait Olduğu Tema	Uygulama Etkinliklerinde Yer Alan Sözcük Sayısı	Uygulama Etkinliklerinde Yer Alan Sözcüklerin Doğru Kullanım Oranı (%)
Atatürkçülük	10	53,50
Bilişim ve Teknoloji	12	42,08
Doğa ve Evren	12	59,58
Kişisel Gelişim	10	61,50
Okuma Kültürü	8	52,05
Sevgi	18	41,94

Tablo 30’da Türkçe dersi 6.sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin öğrencilerce doğru kullanımının temalara göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tabloya göre Atatürkçülük temasının sözcüklerinin kazanılma oranı % 53,50’dir. Bu temada “etnografya müzesi ve taviz” sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranı düşüktür. Tabloya göre Bilişim ve Teknoloji temasının sözcüklerinin kazanılma oranı % 42,08’dir. Bu temada “muziplik, üreteç, envanter, stok ve mucit” sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranı düşüktür. Tabloya göre Doğa ve Evren temasının sözcüklerinin kazanılma oranı % 59,58’dir. Bu temada “ilgi, tundra, kasvet ” sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranı düşüktür. Tabloya göre Kişisel Gelişim temasının sözcüklerinin kazanılma oranı % 61,50’dir. Bu temada “insaf, sefil, post ” sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranı düşüktür. Tabloya göre Okuma Kültürü temasının sözcüklerinin kazanılma oranı % 52,05’tir. Bu temada “özen, özgün, analiz, esin perisi ” sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranı düşüktür. Tabloya göre Sevgi

temasının sözcüklerinin kazanılma oranı % 41,94'tür. Bu temada “tolga, sihir, aks, engel, ahu, güverte, çul ” sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranı düşüktür.

Tablo. 31
Türkçe Dersi 7.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin
Öğrencilerce Doğru Kullanımının Temalara Göre Sayısal Dağılımı

Sözcüğün Ait Olduğu Tema	Uygulama Etkinliklerinde Yer Alan Sözcük Sayısı	Uygulama Etkinliklerinde Yer Alan Sözcüklerin Doğru Kullanım Oranı (%)
Alışkanlıklar	7	42,14
Atatürkçülük	12	47,08
Doğa ve Evren	18	69,44
Duyular ve Hayaller	8	34,37
Hak ve Özgürlükler	15	61
Milli Kültür	10	56

Tablo 31’de Türkçe dersi 7.sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin öğrencilerce doğru kullanımının temalara göre sayısal dağılımı verilmiştir. Tabloya göre Alışkanlıklar temasının sözcüklerinin kazanılma oranı % 42,14’tür. Bu temada “namızaç ve müşkülpesent” sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranı düşüktür. Tabloya göre Atatürkçülük temasının sözcüklerinin kazanılma oranı % 47,08’dir. Bu temada “badire, demokrat, istila” sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranı düşüktür. Tabloya göre Doğa ve Evren temasının sözcüklerinin kazanılma oranı % 69,44’tür. Bu temada “astronom, olgu, resif ” sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranı düşüktür. Tabloya göre Duyular ve Hayaller temasının sözcüklerinin kazanılma oranı % 34,37’dir. Bu temada “erdem, gözetmek, ihtiras, sükün ” sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranı düşüktür. Tabloya göre Hak ve Özgürlükler temasının sözcüklerinin kazanılma oranı % 61’dir. Bu temada “intihal, kasvet, küpeşte, öngörmek” sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranı düşüktür. Tabloya göre Milli

Kültür temasının sözcüklerinin kazanılma oranı % 41,94'tür. Bu temada "benimsemek, hukuk, muvaffak olmak" sözcüklerinin öğrencilerce kazanılma oranı düşüktür.

Tablo. 32
Türkçe Dersi 6.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Uygulama
Etkinliklerinin Türüne Göre Öğrencilerce Doğru Kullanımının
Sayısal Dağılımı

Uygulama Etkinliğinin Türü	Uygulama Etkinliğinde Yer Alan Sözcük Sayısı	Uygulama Etkinliğinde Yer Alan Sözcüklerin Doğru Kullanım Oranı (%)
Metinde geçen anlamı bilinmeyen sözcükler listesi oluşturma	10	72,5
Verilen sözcüklerin cümle içinde kullanılması	10	70
Verilen sözcüklerden metin oluşturulması	10	52,5
Sözcüklerin anlamlarla eşleştirilmesi	10	51
Anlamlarla eşleştirilen sözcüklerin cümle içinde kullanılması	10	37,5
Sözcüklerin tek başlarına verilerek anlamlarının tahmin edilmesi	10	36
Sözcüklerin cümle içinde verilerek anlamlarının tahmin edilmesi	10	33

Tablo 32’de Türkçe dersi 6. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin uygulama etkinliklerinin türüne göre öğrencilerce doğru kullanımının sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde en başarılı etkinlik türünün “metinde geçen anlamı bilinmeyen sözcükler listesi oluşturma” olduğu görülür. Bu durumda iki sonuç söz konusu olmaktadır. Birincisi öğrenciler metin içerisinde sözcükleri gördüklerinde anlamları sezebilmektedirler. Ancak “sözcüğün cümle içinde verilerek tahmin edilmesi” etkinliğindeki başarı düşüklüğü bu görüşü desteklememektedir. Eğer öğrenciler gerçekten metin içinde sözcük tahminini yüksek başarı ile yapsalardı, “sözcüğün cümle içinde verilerek tahmin edilmesi” uygulama etkinliklerinin başarısının da üst noktalarda olması gerekirdi. İkinci olasılık ise öğrenciler bir metni okuduklarında onlara en fazla yabancı gelen, belki de ilk kez duydukları sözcükleri listelemektedirler. Anlamalarını tam olarak kavrayamamış olsalar da kendilerine yabancı gelmeyen sözcüklere “anlamı ve kullanımı tam olarak kavranmış” sözcük muamelesi yapmaktadırlar. Bu durumda öğrenci çalışma kitaplarındaki bu tür etkinliklerde ders öğretmenin öğrencilerin belirlediği sözcüklerle sınırlı kalmaması ve kendisinin de bu listeye sözcükler eklemesi gerekliliği düşünülebilir.

Uygulama etkinliklerinin başarı yüzdesi tablosunda dikkati çeken bir başka nokta ise “Sözcüklerin anlamlarla eşleştirilmesi “ ile “Anlamlarla eşleştirilen sözcüklerin cümle içinde kullanılması “ etkinlikleri arasındaki başarı yüzdesi farkıdır. Her iki uygulama etkinliğinde de aynı sözcükler yer almıştır ve eşleştirmeyi de, cümle içinde kullanmayı da aynı öğrenciler yapmıştır. Bu durumda ders öğretmenlerinin, sözcüklerin anlamlarla eşleştirilmesi etkinliklerinde, eşleşmelerin doğruluğuyla sözcüklerin kavranma durumuna bakmaması ve mutlaka bu sözcüklerin anlamlarına uygun ve doğru şekillerde cümle içinde kullanımına özen göstermeleri düşünülmelidir. Öğrencilerin “anlamlarla eşleştirilen sözcüklerin cümle içinde kullanılması” etkinliklerinde sözcüklere getirilen eklerde yanlışlıklar yaptıkları ve nitelik bildiren sözcüklerin önünde isim kullanmadıkları görülmüştür.

Öğrencilerin en düşük başarıyı ise “Sözcüklerin tek başlarına verilerek tahmin edilmesi” ve “sözcüğün cümle içinde verilerek tahmin edilmesi” etkinliklerinde gösterdiği görülmektedir. Burada göze çarpan en önemli nokta, öğrencilerin sözcükleri tek sözcükle veya sözcüğün eş anlamlısını yazarak tahmin etmeye çalıştıklarıdır. Öğrencilerin uygulama etkinliklerindeki sözcüklerden metin oluştururken, sözcükleri kullanmak adına - genellikle - anlam bütünlüğü olmayan metinler oluşturdukları, birbirinden kopuk cümleler kurdukları görülmüştür. İletişim araçlarının sözcüklerin kavranması konusundaki etkisi göz önüne alınırsa, “ahenk” sözcüğünün, öğrencilerin birçoğu tarafından bir televizyon reklamında yer aldığı şekliyle “ahenkle dans etmek” şeklinde cümle içinde kullanıldığı görülmüştür. Bununla birlikte aynı kökten türeyen; ama farklı anlamlara gelen “özgün” ve “özgür” sözcüklerinin sıklıkla karıştırılmış olması, “kuşak” sözcüğünün cümle içinde verilmediğinde “bele bağlanan kumaş” şeklinde tanımlanması dikkati çekmiştir.

Tablo.33
Türkçe Dersi 7.Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabında Yer Alan Sözcük
Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliklerindeki Sözcüklerin Uygulama
Etkinliklerinin Türüne Göre Öğrencilerce Doğru Kullanımının
Sayısal Dağılımı

Uygulama Etkinliğinin Türü	Uygulama Etkinliğinde Yer Alan Sözcük Sayısı	Uygulama Etkinliğinde Yer Alan Sözcüklerin Doğru Kullanım Oranı (%)
Sözcüklerin anlamlarla eşleştirilmesi	10	81,5
Anlamlarla eşleştirilen sözcüklerin cümle içinde kullanılması	10	68,5
Verilen sözcüklerin cümle içinde kullanılması	10	58,5
Metinde geçen anlamı bilinmeyen sözcükler listesi oluşturma	10	56,5
Sözcüklerin tek başlarına verilerek anlamlarının tahmin edilmesi	10	42
Verilen sözcüklerden metin oluşturulması	10	42
Sözcüklerin cümle içinde verilerek anlamlarının tahmin edilmesi	10	39,5

Tablo 33'te Türkçe dersi 7. sınıf öğrenci çalışma kitabında yer alan sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerindeki sözcüklerin uygulama etkinliklerinin

türüne göre öğrencilerce doğru kullanımının sayısal dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde en başarılı etkinlik türünün “sözcüklerin anlamlarla eşleştirilmesi” olduğu görülür. “Sözcüklerin anlamlarla eşleştirilmesi “ ile “anlamlarla eşleştirilen sözcüklerin cümle içinde kullanılması” etkinlikleri arasındaki başarı yüzdesi arasında yüzde 13 civarında bir fark vardır. Her iki uygulama etkinliğinde de aynı sözcükler yer almıştır ve eşleştirmeyi de, cümle içinde kullanmayı da aynı öğrenciler yapmıştır. Bu durumda ders öğretmenlerinin, sözcüklerin anlamlarla eşleştirilmesi etkinliklerinde, eşleşmelerin doğruluğuyla sözcüklerin kavranma durumuna bakmaması ve mutlaka bu sözcüklerin anlamlarına uygun ve doğru şekillerde cümle içinde kullanımlarına özen göstermeleri düşünülmelidir.

Öğrencilerin “anlamlarla eşleştirilen sözcüklerin cümle içinde kullanılması “ etkinliklerinde sözcüklere getirilen eklerde yanlışlıklar yaptıkları ve nitelik bildiren sözcüklerin önünde isim kullanmadıkları görülmüştür. 8.sınıf öğrencilerinin “metinde geçen anlamı bilinmeyen sözcükler listesi oluşturma” etkinliklerinde daha fazla sözcüğe yer verdiği görülmektedir. Bu durum metinde yer alan sözcüklerden kaynaklanabileceği gibi, öğrenciler metne hâkim olma isteklerinin bir göstergesi de olabilir. “Sözcüklerin tek başlarına verilerek tahmin edilmesi” ve “sözcüğün cümle içinde verilerek tahmin edilmesi” etkinliklerinde öğrenciler sözcükleri tek sözcükle veya sözcüğün eş anlamlısını yazarak tahmin etmeye çalışmışlardır.

Öğrencilerin uygulama etkinliklerindeki sözcüklerden metin oluştururken, sözcükleri kullanmak adına - genellikle - anlam bütünlüğü olmayan metinler oluşturdukları, birbirinden kopuk cümleler kurdukları görülmüştür. İletişim araçlarının sözcüklerin kavranması konusundaki etkisi göz önüne alınırsa, “teşkilat” sözcüğünün, öğrencilerin birçoğu tarafından yazılı ve görsel medyada yer aldığı şekliyle “polis teşkilatı” şeklinde cümle içinde kullanıldığı görülmüştür. Bununla birlikte aynı kökten türeyen; ama farklı anlamlara gelen “gözetmek” ve “gözetlemek” sözcükleri ile “olgu” ve “olgun” sözcüklerinin sıklıkla karıştırılmış olması dikkati çekmiştir.

5. BULGULAR

İlköğretim ikinci kademe Türkçe derslerinde sözcük dağarcığını zenginleştirme çalışmaları ile ilgili şu bulgulara rastlanmıştır:

- Türkçe ders kitaplarındaki sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerinde yer alan ve öğrencilerin kazanması beklenen sözcüklerin yarısına yakınının öğrencilerce sözcük dağarcıklarına yerleştirilemedikleri tespit edilmiştir. Sözcük dağarcıklarına yerleştirebildiklerinin ise günlük hayatta, yazılı ve görsel basında sıkça yer alan sözcükler olduğu görülmüştür.
- Türkçe dersinin en önemli kazanımlarından birinin öğrencilerin sözcük dağarcığını zenginleştirilmesi olduğunun farkına varılamamıştır.
- Sözcük dağarcığını zenginleştirme amacına yönelik olarak, sadece bu konuya odaklanılmış bir ders saati bulunmamaktır.
- Sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerinde yer alan ve öğrencilerin kazanması beklenen sözcükleri, Türkçe ders kitaplarındaki metinler belirlemektedir.
- Sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerinde yer alan ve öğrencilerin kazanması beklenen sözcüklerde Türkçe sözcük oranı yeterli düzeyde değildir. Sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerinde yer alan ve

öğrencilerin kazanması beklenen sözcükler etkinliklerde yer alırken sayıları, dil kökenleri ve işlevleri göz önünde bulundurulmamaktadır.

- Öğrenciler anlamlarını bildikleri sözcükleri doğru ve etkili bir biçimde kullanırken ve sözcüklerin anlamlarını tahmin ederken zorlanmaktadırlar.

6. ÖNERİLER

- Türkçe dersinin yalnızca, kişinin öğrenimi için değil, hayatı için çok değerli kazanımlar içerdiğinden yola çıkarak, bu kazanımların en önemlilerinden birinin öğrencilerin sözcük dağarcığını zenginleştirme olduğunun farkına varılmalı, konunun öğretimdeki önceliği ve bu konuya müfredatta ayrılan yer gözden geçirilmelidir.
- Sözcük dağarcığını zenginleştirme amacına yönelik olarak, sadece bu konuya odaklanılmış bir ders saati ayrılmalıdır.
- Türkçe derslerinde sözcük eğitimi tıpkı yabancı dil eğitimde yapıldığı gibi önemsenerek, ezbere kaçmadan, çok etkinlikle ve öğrencilerin çoklu zekâları göz önüne alınarak yapılmalı ve bu noktada yabancı dil öğretimi ile işbirliği ve ortak etkinlik birliği içine girilmelidir.
- Sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerinde yer alan ve öğrencilerin kazanması istenilen sözcükleri, Türkçe ders kitaplarındaki metinler belirlememelidir. Bu öğretim sistemli ve planlı bir şekilde yapılmalıdır. İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı kitabında her sınıf seviyesi için kazanılması gereken sözcükler listesi yer almalı ve Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin içinde yer alacak sözcükleri, bu sözcükler listesi belirlemelidir. Öğrencilere kazandırılacak sözcükler belirlendikten sonra bu sözcükleri içeren özgün metinler özenle hazırlanmalı veya seçkin yazarların

eserleri incelenerek bu sözcükleri içerenleri ders kitaplarında yer almalıdır. Böylece ilköğretimi bitirmiş her öğrencinin, bu listedeki sözcüklere ifadelerinde yer vermesi sağlanmalıdır.

- İlköğretim öğrencilerinin bir üst eğitim kurumlarına geçişini sağlayan sınavlarda sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerinde geçen sözcüklerle ilgili sorular yer almalıdır. Bu sorular sözcüklerle anlamların eşleştirilmesi veya boş bırakılan yere uygun sözcüğün yerleştirilmesi gibi sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinlikleri ile paralel bir tarzda olmalıdır. Öğretmenler ve öğrenciler bu tür sınavlarda soruları sürekli yer alan konulara nasıl önemle eğiliyorlarsa, bu yolla sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerinde geçen sözcüklere de ciddiyetle eğilmeleri sağlanmalıdır.
- İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı kitabında her sınıf seviyesi için kazanılması gereken sözcükler listesi hazırlanırken, bu sözcüklerin sınıflar bazında sayısı sabit tutulmalıdır. Seçilen sözcüklerin dil kökeni aidiyetleri planlı bir şekilde ve her sınıf seviyesi için aynı oranlarda olacak şekilde hazırlanmalıdır.
- Öğrenciler tarafından kazanılması istenilen sözcüklerde Türkçe kökenli sözcük oranı artırılmalıdır. Yabancı kökenli sözcüklerin Türkçe karşılıkları, planlı bir şekilde kazanılması istenilen sözcükler listesine eklenmelidir.

- Öğrenciler tarafından kazanılması istenilen sözcükler ve bu sözcüklere ait etkinlikler hazırlanırken sözcüklerin sosyal hayattaki işlevleri mutlaka göz önünde tutulmalıdır. Sözcük işlevini yitirmiş bir Türkçe sözcük ise kazanılma yoluna gidilmelidir. Bu tür sözcüklerin kazanılma oranları bilimsel çalışmalar yoluyla izlenmeli ve işlev kazandırılmadıysa üzerinde durulmamalıdır. Yabancı dillerden Türkçeye geçmiş ve işlevini kaybetmiş sözcükler Türkçe ders kitabındaki metinlerde ve bu metinlere ait sözcük dağarcığını zenginleştirmeye yönelik etkinliklerde yer almamalıdır.
- İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı kitabında her sınıf seviyesi için kazanılması gereken sözcükler listesi yer almamaya devam edecekse, Türkçe dersi öğretmenlerinin, öğrencilerin hazırbulunuşluklarına ve yaşadığı çevreye göre hazırladığı “kazandırılması hedeflenen sözcükler” adlı bir listesi olmalıdır. Listedeki sözcük sayısı çok az bile olsa, bu sözcüklerin öğrenimi ve kullanımı yakından izlenmeli ve bu temel sözcükler her öğrenciye kazandırılmalıdır. Bu tip küçük adımlarla her öğrencilerde belirli seviyede sözcük ve ifade zenginliği oluşturulmalıdır.
- Sözcüklerin doğru söylenmesi ve yazılması bir eğitim - öğretim politikası hâline getirilmeli, öğretmenler kurulu toplantılarında Türkçe öğretmeni tarafından bu konu her seferinde dile getirilmeli ve öğrencilerin bu konudaki gelişimleri, eksiklikleri sürekli gözlenmelidir.

- Sözcük dağarcığı zenginleştirme ile ilgili etkinlikler ciddiyle işlenmeli ve çalışmalar yalnızca o ders içinde kalmamalıdır. Öğretmenler tarafından bu etkinliklerde yer alan sözcükler listelenmeli, öğrencilerin yazılı ve sözlü anlatımlarında bu sözcükleri kullanıp kullanmadıkları ve kullanım sıklıkları tespit edilmelidir. Türkçe dersi öğretmenleri tarafından sözcük dağarcığını zenginleştirme çalışmalarını takip edebilecek alternatif ölçme – değerlendirme araçları hazırlanmalıdır.
- Sözcük dağarcığını zenginleştirme etkinliklerinde öğrencilerin sözcükleri anlamlarına uygun olarak ve doğru ekler getirilerek cümle içerisinde kullanmalarına; sözcüklerden yola çıkarak metin oluşturma çalışmalarında anlam bütünlüğünü ve mantık düzenini sağlamalarına; sözcüklerin anlamlarını tahmin ederken, eş anlamlısını yazmayıp cümle kurarak, bu sözcükleri somutlaştırarak ifade etmesine; sözcüklerle anlamların eşleştirilmesi etkinliklerinde, eşleştirilen sözcüklerin mutlaka cümle içerisinde kullanılmasına; öğrencilerin aynı kökten gelen sözcüklerin anlamlarını karıştırmamalarına Türkçe dersi öğretmenleri tarafından dikkat edilmelidir.

7.KAYNAKÇA

Aksan, D. (1977). **Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim I.** Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aksan, D. (1995). **Her Yönüyle Dil.** Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aksan, D. (2000). **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim.** Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aksan, D. (2006). **Türkçenin Sözcük Varlığı.** Ankara: Engin Yayınları.

Alperen, N. (2001). **Türkçe Okuma ve Yazma Eğitimi Rehberi.** Ankara: Alperen Yayınları.

Alpöge,G. (1991). **Çocuk ve Dil.** İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Altay,J.,Kara M., Kurt M. (2008). **İlköğretim 8.sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı.** İstanbul: Batu Yayınları.

Aydın, A. (1999). **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi.** Ankara: Anı Yayıncılık.

Binbasıoğlu, C. (1983). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme.** Ankara: Binbasıoğlu Yayınevi.

Çelepoğlu A.,Türkyılmaz F.,Yangın,B. (2008) **İlköğretim 7.sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı.** Ankara: Pasifik Yayınları.

Dedeoğlu Okuyucu, S.,Karaca A.,Kaplan,Ş.,Kapulu A. (2008). **İlköğretim 6.sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı.** Ankara: Koza Yayın Dağıtım A.Ş.

Demirel, Ö. (1990). **Yabancı Dil Öğretimi.** Ankara: Usem Yayınları.

- Ergin, M. **Türk Dil Bilgisi**. (2002). İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- Hesapçioğlu, M.(1994). **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. İstanbul: Beta Yayınları.
- İpek, N. (2006). **İlköğretim Çağı Çocuklarında Sözcük Dağarcığı Gelişimi**. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaplan, M. (1996). **Kültür ve Dil**. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kaplan, M. (2001) . **Kültür ve Dil**. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1998). **Türk Dilinin Bugünkü Sorunları**. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Levend, A.S. (1960). **Türk Dilinin Gelişme ve Sadeleşme Evreleri**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Meb. **İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı Kitabı**.
<http://ttkb.meb.gov.tr/>
- Önder, S. (1990). **Niçin sınav yapılır?**. Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. 3.115–119.
- Öz, M.F. (2006) .**Uygulamalı Türkçe Öğretimi**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özçelik D.A. (1987). **Ölçme ve Değerlendirme**. T.C: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özkan, M. (2004). **Tarih İçinde Türk Dili, Genişletilmiş 3. Baskı**. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Öztürk, M. (2005). **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. İstanbul: Lisans Yayıncılık.

Safa, P. (1984). **Osmanlıca Türkçe Uydurmaca**. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Sağır, M. (2002). **Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Saussure, F. (1985). **Genel Dilbilim Dersleri**. (Çev. Berke Vardar) Ankara: Birey ve Toplum Yayınları.

Sezer, Ayhan ve diğerleri. (1991). **Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Tekin, H. (1977). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. Ankara: Mars Matbaası.

Tekin, H. (2000). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. Ankara: YargıYayınevi.

ÜNALAN, Ş. (2002) **Dil ve Kültür**. Ankara: Gazı Ün Basımevi.

Ünalın,Ş. (2006). **Türkçe Öğretimi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yalçın, A. (2002). **Türkçe Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Akçağ Yayınları.
Yayınları.

Yıldırım C. (1983). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme: Öğretmenler için El Kitabı**. Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları.

8. EKLER

TC.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.60.00.03.04.311/
Konu : Anket İzni Verilmesi

8202

09-05-2010

VALİLİK MAKAMINA
TOKAT

Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Gökhan BAŞDAMAR, "İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersinde Sözcük Dağarcığını Zenginleştirmeye Yönelik Çalışmalar ve Bunların Ölçme-Değerlendirilmesi" konusunda hazırlanmış olduğu bilimsel amaçlı anket çalışmasını ilimiz Pazar ilçesindeki ilköğretim okulları ikinci kademedeki öğrencilere uygulamak istenmektedir.

Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Gökhan BAŞDAMAR, "İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersinde Sözcük Dağarcığını Zenginleştirmeye Yönelik Çalışmalar ve Bunların Ölçme-Değerlendirilmesi" konusunda hazırlanmış olduğu bilimsel amaçlı anket çalışmasını ilimiz Pazar ilçesindeki ilköğretim okulları ikinci kademedeki öğrencilere uygulama yapması müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Makamınıza da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Yaşar PETEK
İl Millî Eğitim Müdürü V.

OLUR

Hacı Mehmet KARA
Vali a.
Vali Yardımcısı

EGİTİM
%100
DESTEK

İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Hükümet Konağı Kat 3
60100 Tokat
Hizmetleri Eğitim Şubesi

Tel : (0356) 214 10 17-170
Faks : (0356) 214 11 86
İnternet: <http://tokat.meb.gov.tr>
E-mail : hizmetci90@meb.gov.tr

T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

06-05-2010

SAYI : B.08.4.MEM.4.60.00.04/311/ 8007
KONU : Anket izni.

Sayın : Gökhan BAŞDAMAR
Bağlarbaşı İlköğretim Okulu PAZAR/TOKAT

İlgî: 29/04/2010 tarih ve 10129 sayılı dilekçeniz.

İlgî dilekçeniz ekinde sunulan araştırma izni Müdürlüğümüz İnceleme Komisyonu tarafından incelenmiş, söz konusu araştırmanın yapılmasında herhangi bir sakınca olmayacağı kanaatine varılmış olup, konu ile ilgili makam onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi, uygulamanın okullarımızdaki durum hakkında bilgi sahibi olmak ve veri tabanı oluşturmak açısından tez sonucunun müdürlüğümüze bildirilmesini rica ederim.

Ali TURKÜT
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

EKLER

1 adet makam onayı
1 adet anket (6 sayfa)

Hükümet Konakı Kat: 3, 60100 TOKAT
Telo: (356) 214 10 17-170 Faks:0 (356) 214 11 86
e-mail: tokatmem@meb.gov.tr İnt: <http://tokat.meb.gov.tr>

Bilgi için : Abdallah COŞKUN Şef
Bizmetik60@meb.gov.tr

7.SINIF

1) Aşağıdaki sözcüklerle tanımları eşleştirip, sözcüklerin yanındaki parantez içlerine eşleştirdiğiniz tanıma ait harfi yazınız.

1. tolga()
2. evrensel.....()
3. üretç.....()
4. yargıç.....()
5. sihir.....()
6. taviz.....()
7. muziplik.....()
8. aks.....()
9. şık.....()
10. stok.....()

- a. Bir gereksinimi karşılayacak maddeden çok miktarda yığına, istif.
- b. Takılganlık, yaramazlık.
- c. Bütün insanlığı ilgilendiren, âlemşümul, cihanşümul, üniversal.
- d. Tabiat kanunlarına aykırı sonuçlar elde etmek iddiasında olanların başvurdukları gizli işlem ve davranışlara verilen genel ad.
- e. Savaşçıların veya itfaiyecilerin başlarına giydikleri demir başlık.
- f. Millet adına, yargı yetkisini kullanarak yasaya aykırı davranışlarda veya uyulmayan işlerde yasayı yerine getirmekle, adaleti gerçekleştirmekle görevli kimse.
- g. Tekerleklerin merkezinden geçen ve taşıtın altına enlemesine yerleştirilmiş mil.
- h. Uzlaşmaya varabilmek için hak, istek veya savlarının bir bölümünden, karşı taraf yararına vazgeçme.
- i. Güzel, modaaya uygun giyinmiş olan.
- j. Herhangi bir mekanik enerjiyi elektrik akımına çeviren aygıt.

Arka sayfaya geçiniz.

2. Anamlarla eyletirdiginiz sözcükleri kendi oluştardugunuz bir cümle içinde anlamına uygun olarak kullanmaya çalışınız.

- tolga :
- evrensel :
- rete :
- yargı :
- sihir :
- taviz :
- muziplik :
- aks :
- şık :
- stok :

7.SINIF

1) Aşağıda verilen sözcüklerin anlamlarını tahmin etmeye çalışıp karşılarındaki boşluğa yazınız.

ilgi:.....
.....

özen:.....
.....

engel:.....
.....

insaf:.....
.....

berrak :.....
.....

cıvınter:.....
.....

anormal:.....
.....

aha:.....
.....

güverte:.....
.....

etnografya müzesi:.....
.....

7.SINIF

1) Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili sözcüklerin anlamlarını tahmin etmeye çalışıp karşılardaki boşluğa yazınız.

Evine gittiğimde bana gösterdiği ilgi karşısında çok duygulandım.

Tahminim:.....

Temizliğine gösterdiği özen, onun insanlara duyduğu saygının işaretidir.

Tahminim:.....

Çocuklar gelin arabasından para alabilmek için yola engel koymuşlardı.

Tahminim:.....

Sende insaf yok mu, adancağz bu borcu birden verirse işi bozulmaz mı?

Tahminim:.....

Doğa harikaydı!Ben hiçbir yerde buradakinden daha saf ve berrak sulara rastlamadım.

Tahminim:.....

Sınıfın envanter listesini hazırlarken sıraları da yazmayı unutmayın.

Tahminim:.....

Anormal davranışlar gösterdiği için çevresindeki insanları kaybetti.

Tahminim:.....

Ahu en sevdiğim hayvandır.Çok güzel gözleri ve çok zarif bir vücudu var.Çok da hızlı koşar.

Tahminim:.....

Güvertede o kadar güzel bir manzara vardı ki, bu gemi yolculuğu bitsin istemedim.

Tahminim:.....

Etnografya müzesinde Hitit kültürünü araştırıcaklarımı.

Tahminim:.....

7.SINIF

1) Aşağıda verilen sözcükleri kendi oluşturduğunuz bir cümle içinde anlamına uygun olarak kullanmaya çalışınız.

çagdaş:.....
.....

yargılamak:.....
.....

durur:.....
.....

matkap:.....
.....

çul:.....
.....

cumhurbaşkanı:.....
.....

tundra:.....
.....

hurda:.....
.....

ispirto:.....
.....

iskemle:.....
.....

7.SINIF

1) Aşağıdaki metinde yer alan anlamını bilmediğiniz sözcükleri metnin altındaki boşluğa yazınız.

KAYIK

Babamdan aldığım bu haftaki harçlığı farklı değerlendirmek istedim. Her zaman olduğu gibi simit ve kolayla karnımı doyurup, sinemaya gitmek gelmedi içimden.Esin perim bir kayık bulsan denize açılmak ister misin dedi sanki bana. Belki de balık tutar aldığım harçlığın iki katını kazanırım onları satarak. Hemen kayık kiralamaya gittim. Benden büyük yaşlarda ağabeyler, ablalar da vardı orada .Konservatuvar öğrencileriymiş ve tatil günleriymiş, denize açılmak istemişler onlar da. Babkçı yaşamın küçük olduğunu ve bana kayık kiralayamayacağımı söylediğinde ağlamaklı oldum.Babamla birçok kez kayığa bindiğimi söylediysem, ısrar ettiysem de taviz vermedi bana. Öz eleştiri yapmalıyım ki, tek başıma kayıkla denize açılmaya çalışmak çok tehlikeliydi. Ama hâlîme acımış olacak ki, birlikte gidersek kayığa binebileceğimi söyledi. Kabul ettim hemen. Amacım denizin özgürlüğünü yaşamaktı çünkü. Kayığa bindiğimde ilk dikkâtimi çeken ortasındaki post oldu. Canlı gibiydi. Çok yeni bir kayık sayılmazdı bizimkisi. Babkçı yerinden çıkmak üzere olan birkaç çivisini kerpteni ile düzeltti. Çok güzel bir deniz günü geçirdim. Pırl pırl bir deniz ve gökyüzü. Cıvı cıvı kuşlar. Kimisi uçuyor, kimisi kuluçkaya yatmış. Bir de denize atılan çöplerin naylonları olmasaydı, her şey harika olacaktı. Akşam eve döndüğümde elimde birkaç balık ve cebimde harçlığım vardı. İçimde ise denizle baş başa geçen bir günün huzuru. Deniz, içimde kasvetten eser bırakmadı.

Metinde geçen anlamını bilmediğim sözcükler :

1.	11.
2.	12.
3.	13.
4.	14.
5.	15.
6.	16.
7.	17.
8.	18.
9.	19.
10.	20.

8.SINIF

1) Aşağıdaki sözcüklerle tanımları eşleştirip, sözcüklerin yanındaki parantez içlerine eşleştirdiğiniz tanıma ait harfi yazınız.

1. kızgın()
2. emel()
3. zirve()
4. dram()
5. erken()
6. ahşap()
7. kort()
8. muntazam()
9. ükü()
10. nihayetsiz()

- a. Amaç edinilen, ulaşılmak istenen şey.
- b. Gerçekleştirilmesi zamana bağlı istek.
- c. Tenis oynanan alan, tenis sahası.
- d. Acıklı, üzüntülü olayları, bazen güldürücü yönlerini de katarak konu alan sahne oyunu veya televizyon filmi.
- e. Düzenli, derli toplu.
- f. Çok ısınmış, ısıtılmış veya kızdırılmış.
- g. Vaktinden önce, alışılan zamandan önce, er, geç karşıtı.
- h. Ağaçtan, tahtadan yapılmış.
- i. Sonsuz, sonu gelmez, bitip tükenmez.
- j. Dağ, ağaç vb. yüksek şeylerin tepesi, en yüksek yeri.

Arka sayfaya geçiniz.

2. Anlamlarla eşleştirdiğiniz sözcükleri kendi oluşturduğunuz bir cümle içinde anlamına uygun olarak kullanmaya çalışınız.

1. kuzgun:
2. emel:
3. zirve:
4. dram:
5. erken:
6. ahşap:
7. kort:
8. muntazam:
9. ölkü:
10. nihayetsiz:

8.SINIF

1) Aşağıda verilen sözcüklerin anlamlarını tahmin etmeye çalışıp karşılardaki boşluğa tahmininizi yazınız.

bukuk:.....

.....

estrap:.....

.....

hadire:.....

.....

huzur:.....

.....

erdem:.....

.....

toplama:.....

.....

benimsemek:.....

.....

demokrat:.....

.....

astronom:.....

.....

küpeşte:.....

.....

8.SINIF

1) Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili sözcüklerin anlamlarını tahmin etmeye çalışıp karşılarındaki boşluğa yazınız.

Ben hakk olduğuma inanıyor ve hukukun üstünlüğüne güveniyorum.

Tahminim:.....

Hastahça ilerlemişti.Çok ıstırap çektiği her hâlden belliydi.

Tahminim:.....

Nasıl olmuş da o kadar hadireyi atlatıp buraya ulaşabilmiş?

Tahminim:.....

Tek istediğim şey uzunca bir tatile çıkıp huzur bulmak. Başka bir şey değil.

Tahminim:.....

Spor, alçak gönüllülük gibi bir erdem aşlar sporcuya.

Tahminim:.....

Yarırcasına para toplamaya başladılar.

Tahminim:.....

Beni kısa sürede benimsediler.Her akşam oyunlar oynuyorduk.

Tahminim:.....

Demokrat bir aileye sahip olması,fikirlerini her ortamda çekinmeden söyleyebilmesinde çok etkiliydi.

Tahminim:.....

Bir astronom olsam büyüyünce uzayda dolaşsam özgürce.

Tahminim:.....

Küpesteye son anda tutundum,az kalsın geminin güvertesine baş üstü düşünüyordum.

Tahminim:.....

8.SINIF

1) Aşağıda verilen sözcükleri kendi oluşturduğunuz bir cümle içinde anlamına uygun olarak kullanmaya çalışınız.

sükun:.....
.....

namızaç:.....
.....

şuur:.....
.....

intihal:.....
.....

öngörmek:.....
.....

tutum:.....
.....

turizm:.....
.....

filozof:.....
.....

hoşgörü:.....
.....

bowling :.....
.....

8.SINIF

1) Aşağıdaki metinde yer alan anlamını bilmediğiniz sözcükleri metnin altındaki boşluğa yazınız.

REİS

Bir topluluğa reis olmak demek muvaffak olmak için yeterli değildir bence. Çünkü her zaman, sistemli çalışmanın sonucu değildir reislik. Bazen bir rastlantı eseri kendinizi o toplulukta söz sahibi olarak bulabilirsiniz. Hele bu topluluk göçebe yaşamaya alışmış, başka toplulukların boyunduruğu altında yaşamayı adeta kader saymış, sosyal ve kültürel yönden istilaya uğramışsa işiniz daha da kolaydır reislikte. Çünkü çemeni gül bilir onlar. Her sıkıntıya alışkındır bünyeleri. Reise değil, sıkıntılardan kurtulmaya bakarlar. Dünya üzerinde bir resiftir sanki yüzleri. Sıkıntılar dalgalar gibi çarpar ve günbegün aşındırır yüreklerini. Narin bir tavırla huzuru sağlayacak insanları ararlar; ama bulamazlar. Bilsalar da, onları fark edecek güçleri yoktur.

Metinde geçen anlamını bilmediğim sözcükler :

1.	11.
2.	12.
3.	13.
4.	14.
5.	15.
6.	16.
7.	17.
8.	18.
9.	19.
10.	20.

